

**Strategia
Zintegrowanych
Inwestycji
Terytorialnych
Miejskiego
Obszaru
Funkcjonalnego
Parczew na lata
2024-2030**

-PROJEKT-

Parczew, 2024 r.

Spis treści

Wykaz skrótów.....	4
1. Wprowadzenie.....	5
2. Wymiar terytorialny i podstawa prawna opracowania Strategii.....	6
3. Spójność z dokumentami na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, ponadlokalnym i lokalnym.....	8
POZIOM EUROPEJSKI.....	8
POZIOM KRAJOWY.....	10
POZIOM REGIONALNY.....	12
4. Obszary Strategicznej Interwencji.....	15
OSI subregionalne na terenie powiatu parczewskiego.....	16
5. Synteza diagnozy.....	19
Środowisko.....	19
Społeczeństwo.....	19
Infrastruktura i polityka społeczna.....	20
Transport.....	20
Klimat.....	21
Walory przyrodnicze.....	21
Gospodarka odpadami komunalnymi.....	22
Turystyka i rekreacja.....	22
Kultura.....	23
Przedsiębiorczość i rynek pracy.....	23
Edukacja.....	23
Zasoby cyfrowe.....	23
Finanse i strategie.....	24
6. Analiza SWOT.....	25
7. Plan strategiczny MOF Parczew.....	31
Wizja Rozwoju.....	31
Cele Strategiczne i Priorytety Rozwojowe.....	32
Kierunki Działań MOF Parczew.....	39
8. Oczekiwane rezultaty, wskaźniki produktów i rezultatów.....	48
9. System wdrażania i monitoringu Strategii.....	53
System zarządzania.....	53
Monitoring i ewaluacja postanowień strategii.....	54
10. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii.....	56
11. Włączenie lokalnych interesariuszy w przygotowanie i realizację Strategii MOF Parczew.....	58

12. Opiniowanie dokumentu Strategii MOF Parczew.....	59
13. Zasady i tryb wyboru projektów strategicznych/zintegrowanych/ komplementarnych i in.....	61
14. Projekty realizujące strategię.....	62
Projekty MOF Parczew w ramach instrumentu ZIT.....	62
SPIS MAP:.....	75

Wykaz skrótów

IZ RPO WL	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego. Zadania związane z pełnioną funkcją realizują w zależności od zakresu: DZ RPO, DW EFS, DW EFRR – komórki organizacyjne usytuowane w strukturze Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego;
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KPM	Krajowa Polityka Miejska 2030
KPO	Krajowy Plan Odbudowy
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne Źródła Energii
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SRWL	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
UP	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027
MOF Parczew	Miejski Obszar Funkcjonalny Parczew
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
Porozumienie	Porozumienie z dnia 03.04.2024 r. określające zasady współpracy przy opracowaniu i realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Parczew na lata 2024 - 2030

1. Wprowadzenie

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Parczew na lata 2024 – 2030 (dalej Strategia) jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę samorządów w zakresie rozwoju społeczno - gospodarczego na lata 2024-2030. Tworzy ona ramy dla programów i projektów realizowanych przez samorządy objęte Strategią. Strategia jest dokumentem zintegrowanym, łączącym ze sobą sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Kompleksowy dokument ma zapewnić koordynację przestrzenną działań zaplanowanych w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym obszaru współpracy ponadlokalnej. Narzędzie to powstało z myślą o gminach sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie, które posiadają wspólne, uzupełniające się lub współzależne cele rozwojowe i chcą razem realizować politykę rozwoju w granicach swoich terytoriów. W związku z tym strategia rozwoju ponadlokalnego ma pełnić funkcję podstawowego narzędzia zarządzania rozwojem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Parczew, (dalej MOF Parczew).

Niniejsza Strategia została opracowana przez jednostki samorządu terytorialnego MOF Parczew, które są członkami Porozumienia: Gmina miejsko – wiejska Parczew oraz Gmina Siemień.

Wzmocnienie współpracy między samorządami stwarza możliwość wymiany doświadczeń i podjęcia bardziej efektywnych działań na rzecz wykorzystania istniejących zasobów i potencjałów. Porozumienie zawarły samorządy obejmujące MOF Parczew z myślą o wzmocnieniu i rozwoju współpracy tworzącej nowe możliwości i rozszerzenie efektów wspólnych inicjatyw w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027. Inicjatywę opracowania wspólnego dokumentu Strategii pozytywnie przyjęli członkowie Porozumienia, co potwierdza zaangażowanie na etapie prac nad dokumentem. W procesie opracowania Strategii uczestniczyli mieszkańcy, władze i pracownicy samorządowi. Wypracowano dokument zawierający całościowy plan dla wykorzystania drzemących w obszarze potencjałów, zidentyfikowanych potrzeb i problemów poprzez odpowiednie działania, w szczególności projekty partnerskie i zintegrowane, umożliwiające realizację wskazanej wizji rozwoju. Przewidziane w dokumencie działania mają na celu poprawę warunków społecznych, gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych i demograficznych stanowiących podstawy do rozwoju wszystkich Partnerów Porozumienia.

Przedstawione w dokumencie cele strategiczne i operacyjne korespondują z „Diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miejski Obszar Funkcjonalny Parczew”, a określone w niej potrzeby i problemy obszaru wymagają interwencji w najbliższym czasie. Podjęcie konkretnych działań w ramach wypracowanych w niniejszym dokumencie obszarów, będzie miało na celu m.in. zwiększenie koncentracji polityki regionalnej na potencjałach terytorialnych MOF Parczew. Działania te będą prowadzić do wzmocnienia koordynacji prowadzonej dotychczas polityki rozwoju w ramach MOF Parczew.

Obecne trendy rozwojowe, szczególnie w zakresie polityki Unii Europejskiej kładą szczególny nacisk na wspólne planowanie działań rozwojowych w zakresie różnego rodzaju wsparcia finansowego. Ostatnie lata pokazały szczególne znaczenie obszarów powiązanych ze sobą funkcjonalnie i terytorialnie wychodząc daleko poza obszar poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Szczególny nacisk kładziono na projekty wspólne, zintegrowane, dla osiągnięcia większych efektów. Dlatego też, strategia nie ogranicza się do ewidencji potrzeb społeczności lokalnych poszczególnych gmin, ale skupia się na przedsięwzięciach partnerskich

i zintegrowanych, które zapewniają realizację wspólnych celów, rozwój wspólnych potencjałów i rozwiązywanie wspólnych problemów. W obecnej perspektywie połączone inicjatywy będą istotnym źródłem finansowania dla przedsięwzięć lokalnych. Wraz ze zmianą uwarunkowań na poziomie unijnym, zmieniły się również regulacje na poziomie krajowym i regionalnym. Na poziomie ponadlokalnym wzmocnione zostały kwestie dotyczące obszarów funkcjonalnych i planowania strategicznego.

Istotnym elementem współpracy będzie instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Strategia MOF Parczew będzie jednocześnie pełnić funkcję Strategii ZIT. Zgodnie z wymaganiami zawiera ona elementy wskazane w art. 34 ust. 15 Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 z dnia 28 kwietnia 2022 r. (Dz.U. 2022 poz. 1079).

Niniejsze opracowanie ma na celu umożliwienie odpowiedniego planowania działań rozwojowych dla wszystkich jednostek wchodzących w skład MOF Parczew. Współpraca powiązanych ze sobą funkcjonalnie jednostek będzie miała istotne znaczenie szczególnie w kontekście planowania zintegrowanych zadań i inwestycji. Jest to podstawa do podejmowania decyzji o formie i zakresie udostępniania społeczności lokalnej różnych usług publicznych. Strategia ma przynieść wymierne korzyści, szczególnie te rozwojowe, umożliwiające dostosowanie planów inwestycyjnych wszystkich jednostek uwzględniających potrzeby obejmujące cały obszar funkcjonalny w kontekście realizacji wspólnych projektów inwestycyjnych.

2. Wymiar terytorialny i podstawa prawna opracowania Strategii

Strategia ma na celu umożliwienie wspólnego planowania działań rozwojowych na obszarze kilku, powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin. Ma to kluczowe znaczenie szczególnie w odniesieniu do planowania inwestycji. Stanowi również dobrą podstawę do podejmowania decyzji przez poszczególne gminy o sposobie i zakresie dostarczania społecznościom lokalnym wybranych usług publicznych. Strategia rozwoju ponadlokalnego przygotowywana przez kilka gmin może więc przynieść wymierne korzyści wszystkim interesariuszom w szczególności poprzez dostosowanie planów inwestycyjnych poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

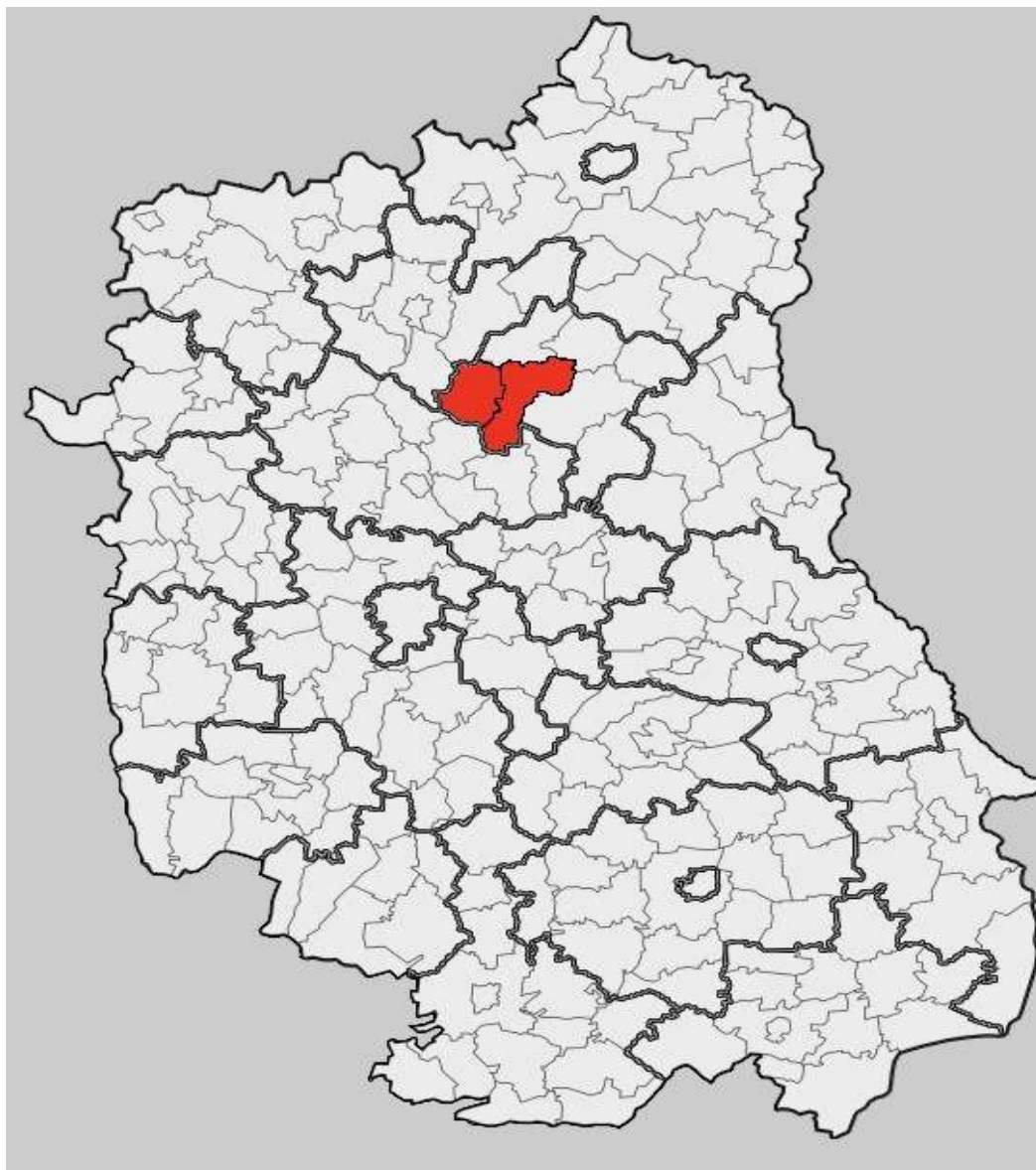
Z uwagi na fakt, że bardzo istotną rolę we wdrażaniu postanowień Strategii Ponadlokalnej MOF Parczew pełnił będzie instrument ZIT, należy wskazać również podstawę prawną umocowującą go w systemie wdrażania funduszy UE na lata 2021-2027. Rozporządzenie ogólne Rady UE i Parlamentu Europejskiego (UE 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.(Dz.U.UE.L.2021.231.159) w art. 29 określa niezbędne elementy strategii terytorialnej, której przygotowanie jest warunkiem realizacji ZIT. W tym przypadku wspólne planowanie działań rozwojowych wychodzi naprzeciw trendom, jakie obserwowane są od kilku lat w UE w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego do obszarów powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczającego poza granice administracyjne danej gminy. Pozwala to na efektywniejsze wykorzystanie zasobów administracyjnych, finansowych oraz przestrzennych.

Strategia dotyczy MOF Parczew, w skład którego wchodzi:

- 1) gmina miejsko-wiejska Parczew,
- 2) gmina wiejska Siemień.

Podjęcie współpracy przez JST jest wyrazem zainteresowania wspólną realizacją działań na rzecz rozwoju gospodarczego, społecznego oraz infrastrukturalnego jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatu parczewskiego i pozwoliło na podjęcie inicjatywy dotyczące wyznaczenia wspólnych celów i działań, czego wyrazem jest opracowanie wspólnego dokumentu strategicznego.

Mapa 1 – Miejski Obszar Funkcjonalny Parczew na tle województwa lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://pl.wikipedia.org>.

W Rozporządzeniu ogólnym Rady UE i Parlamentu Europejskiego (UE 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (Dz.U.U.E.L.2021.231.159) zaproponowano rozwiązania, które wzmocniły instrumenty wsparcia terytorializacji. Wspólne planowanie jest kluczowe w szczególności w odniesieniu do zapisów Celu 5 polityki spójności – „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich typów terytoriów”. Posiadanie strategii ponadlokalnej jest wymogiem niezbędnym do zastosowania instrumentów terytorialnych.

Widoczne w ostatnich latach zmiany zachodzące we wszystkich obszarach życia zarówno społecznego, jak i gospodarczego w ujęciu globalnym, mają wpływ również na lokalne zmiany społeczne i ekonomiczne związane z intensywnym rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach. Elementem niezbędnym do osiągnięcia modelu polityki regionalnej jest zwiększenie skuteczności planowania i realizacji działań rozwojowych oraz podniesienie jakości funkcjonowania instytucji publicznych. Powoduje to konieczność integracji podmiotów odpowiedzialnych za politykę rozwoju na danym obszarze i zastosowanie skutecznych mechanizmów realizacji przedsięwzięć. Wraz ze wzrostem znaczenia regionu jako specyficznego podmiotu ekonomicznego, wzrasta także jego znaczenie, jako podmiotu polityki krajowej oraz polityk unijnych.

Niniejsza strategia będzie spełniać rolę wskazującą kierunki działania dla samorządów, mając na uwadze konieczność podjęcia działań antykryzysowych wywołanych sytuacją geopolityczną – wojna w Ukrainie oraz globalizacją – pandemia COVID-19. W przestrzeni samorządowej dokumenty strategiczne przede wszystkim wzmacniają rozwój społeczny, ekonomiczny i przestrzenny. Strategia rozwoju ponadlokalnego przygotowywana przy współpracy funkcjonujących razem JST pozwala na dostosowanie planów inwestycyjnych i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Strategia ma być odpowiedzią na potrzebę wspólnego planowania rozwoju w obrębie kilku JST, w tym przypadku 2 gmin łączących się we wspólnym powiecie.

3. Spójność z dokumentami na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, ponadlokalnym i lokalnym

Strategia ponadlokalna samorządów wchodzących w skład Porozumienia została opracowana w zgodności z dokumentami na wszystkich poziomach wyższego rzędu stanowiącymi warunki brzegowe, jakimi powinien charakteryzować się dokument strategiczny. Wspólna praca nad dokumentem obejmującym kilka JST umożliwi aplikowanie o środki unijne, ułatwi również realizację zintegrowanych projektów partnerskich.

Zidentyfikowane w Strategii działania odpowiadają jednocześnie na wyzwania europejskie i krajowe zidentyfikowane w obszarach wsparcia współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w kolejnych latach.

POZIOM EUROPEJSKI

Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

Zakres i cele Polityki Spójności na lata 2021- 2027 zostały określone w Rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady, tj. Rozporządzeniu ramowym, Rozporządzeniu ws. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS), Rozporządzeniu ws. Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Rozporządzeniu ws. Interreg oraz Rozporządzeniu ws. Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Jednym z elementów ww. dokumentów jest przedstawienie podstawowych założeń i Celów Tematycznych dla Polityki Spójności oraz proponowanych przez Komisję Europejską zasad funkcjonowania programów operacyjnych w perspektywie 2021–2027.

Cele Polityki Spójności na lata 2021–2027:

- CP 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej;
- CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej;
- CP 3: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności;
- CP 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;
- CP 5: Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych;
- CP 6 (FST): Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

W latach 2021-2027 Polska będzie realizować działania w ramach wszystkich pięciu celów polityki spójności oraz celu dodatkowego umożliwiającego obywatelom i regionom łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Najważniejszym z punktu widzenia analizowanego regionu jest Cel Tematyczny nr 5 – Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych w całej UE, który był podstawą utworzenia Instrumentów Terytorialnych w perspektywie finansowej 2021-2027.

Europejski Zielony Ład

Przyszłość Europy zależy od kondycji naszej planety. Państwa UE zobowiązały się osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. i wypełnić w ten sposób swoje zobowiązania wynikające z porozumienia paryskiego. Europejski zielony ład to strategia UE na rzecz osiągnięcia tego celu do 2050 r. Polityka „Green Deal” (Europejski Zielony Ład) stanowi odpowiedź UE na problemy związane ze zmianami klimatycznymi i degradacją środowiska i zakłada ambitny cel, tj. osiągnięcie neutralności klimatycznej Europy do 2050 r. Dokument zawiera plan działań umożliwiających bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń. Do obszarów Europejskiego Zielonego Ładu, wchodzi m.in.:

- Ochrona naszego wrażliwego ekosystemu i bioróżnorodności biologicznej;
- Sposoby na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy;
- Czysta i bezpieczna energia;
- Zrównoważony przemysł i sposoby na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne;
- Bardziej ekologiczny sektor budowlany i renowacyjny;
- Zrównoważona mobilność i promowanie bardziej zrównoważonych środków transportu;
- Środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie oraz eliminację zanieczyszczeń;
- Osiągnięcie neutralności klimatycznej.

Zakłada się, że treść Strategii MOF Parczew będzie zgodna z Europejskim Zielonym Ładem, którego postanowienia będą wpływać na zmiany w poszczególnych sektorach Państw UE.

Wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu wymagać będzie od członków UE przemyślenia strategii politycznych w zakresie m.in. dostaw czystej energii w gospodarce, w sektorze przemysłu, produkcji i konsumpcji, infrastruktury, transportu, budownictwa, żywności i rolnictwa.

POZIOM KRAJOWY

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (dalej SOR), jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia.

W określonym w SOR modelu zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju, do miast podchodzi się jako do obszarów przestrzennej koncentracji wyzwań rozwojowych. Wiele ośrodków miejskich, ze względu na skupienie czynników społeczno-gospodarczych negatywnie wpływających na dynamikę rozwoju, nie w pełni wykorzystuje swoje możliwości rozwojowe. Działania w ramach miejskiego wymiaru SOR koncentrują się na wspieraniu rozwoju wszystkich miast bez względu na ich wielkość, położenie czy pełnione funkcje społeczne, gospodarcze i administracyjne.

Działania podejmowane dla realizacji celów polityki miejskiej integrują się z szeregiem działań sektorowych podejmowanych w ramach innych obszarów SOR, np. z zakresu spójności społecznej, skutecznego państwa czy infrastruktury. W horyzoncie czasowym po roku 2020 szczególny nacisk położony będzie na usprawnienie zarządzania i wzmacnianie współpracy pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi, doskonalenie rozwiązań regulacyjnych i organizacyjnych oraz dostosowanie do specyfiki różnego typu ośrodków. Wskazane w SOR działania w zakresie poprawy warunków rozwojowych polskich miast to m.in:

- Wypracowanie i upowszechnianie elastycznych rozwiązań organizacyjnych i prawnych, ułatwiających współpracę pomiędzy miastami oraz wewnątrz miejskich obszarów funkcjonalnych;
- Usprawnienie systemu monitorowania i diagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym dostosowanie metodologii statystyki publicznej, rozbudowa lokalnych, regionalnych i krajowych centrów wiedzy nt. obszarów miejskich;
- Wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym);
- Realizacja niskoemisyjnych strategii miejskich i związanych z poprawą jakości powietrza oraz przystosowanie do zmian klimatycznych obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami wskazanymi w obszarach SOR dotyczących energetyki i środowiska naturalnego;
- Realizacja strategii zrównoważonej mobilności miejskiej w powiązaniu z działaniami dotyczącymi kompleksowych programów rozbudowy infrastruktury systemów transportu publicznego;
- Poprawa dostępu do różnego typu usług publicznych o charakterze rozwojowym (w tym społecznych związanych m.in. z edukacją, zdrowiem, kulturą oraz gospodarczych – związanych m.in. ze wsparciem przedsiębiorczości, przyciąganiem inwestycji prywatnych);

- Tworzenie krajowej sieci współpracy miast umożliwiającej wymianę wiedzy i najlepszych praktyk nt. zrównoważonego rozwoju miast, usprawnień w zarządzaniu, koordynacji i realizacji innowacyjnych projektów;
- Wzmocnienie koordynacji prowadzonej dotychczas polityki miejskiej w powiązaniu z polityką regionalną na wszystkich szczeblach zarządzania oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie rozwoju obszarów funkcjonalnych.

SOR wskazuje potrzebę dopasowania zakresu interwencji polityki regionalnej do potencjałów i wyzwań rozwojowych różnych typów obszarów funkcjonalnych (w tym wiejskich i miejskich) oraz udoskonalenia i poprawy skuteczności mechanizmów i instrumentów wykorzystywanych w tej polityce (organizacyjnych, prawnych i finansowych). Zakłada się, że na samorządach lokalnych spoczywać będzie większa niż dotychczas odpowiedzialność za rozwój gospodarczy, przełamywanie barier we współpracy z innymi samorządami, jak również poprawę dialogu z przedsiębiorcami i mieszkańcami.

Przygotowanie Strategii Ponadlokalnej MOF Parczew ma na celu wyjście naprzeciw oczekiwaniom polityki wskazanej w SOR w ramach wykorzystania potencjału największych polskich aglomeracji. Identyfikacja obszarów współpracy członków Stowarzyszenia, pozwoli skonkretyzować prace nad dokumentem oraz rozpocząć przygotowania do planowania i realizacji partnerskich przedsięwzięć w kolejnych latach. Obszary współpracy i proponowane działania, będą wpisywały się w zagadnienia wskazane w SOR, a ich realizacja prowadzić będzie do wzmocnienia koordynacji prowadzonej dotychczas polityki rozwoju w ramach obszaru funkcjonalnego i zwiększenia koncentracji polityki regionalnej na potencjałach terytorialnych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia MOF Parczew realizować będzie postanowienia KSRR 2030 dotyczące zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju w wymiarze gospodarczym, środowiskowym, społecznym i przestrzennym.

Zgodnie z zapisami KSRR dla rozwoju regionalnego istotne jest zwiększenie współpracy pomiędzy różnymi kategoriami miast oraz wzmocnianie powiązań w obszarach funkcjonalnych. Ścisła współpraca samorządów powiatu parczewskiego oraz ich zaangażowanie będą niezbędne w procesie tworzenia strategii ponadlokalnej. Wspólne planowanie i realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój oraz podniesienie konkurencyjności obszaru funkcjonalnego, również wymagać będą współdziałania pomiędzy partnerskimi JST. MOF Parczew będzie mógł realizować zintegrowane przedsięwzięcia, co sprzyjać będzie możliwości zwiększenia oddziaływania projektów.

Ponadto Strategia MOF Parczew będzie wpisywała się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;

- Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027

Umowa Partnerstwa (dalej UP) pokazuje szerszy kontekst i ramy dla perspektywy finansowej UE 2021-2027, jednocześnie nakreślając strategię wykorzystania środków polityki spójności i koordynacji w zakresie określania obszarów wsparcia. Umowa Partnerstwa łączy ze sobą oczekiwania Komisji Europejskiej z wyzwaniem wynikającym z krajowych dokumentów, takich jak Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju i inne strategie sektorowe.

UP realizować będą krajowe i regionalne programy operacyjne (KPO i RPO), które wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych, stanowiący podstawę do realizacji perspektywy 2021-2027 w Polsce. Projekt UP zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych oraz regionalnych. Nowym narzędziem jest planowany program finansowany ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Jednym z opisanych w dokumencie narzędzi przeznaczonych dla obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2021-2027 jest instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Jego istotą jest realizacja partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego oraz skoordynowanego zaspakajania potrzeb całego obszaru. Instrument ten ma służyć wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, które realizują wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych. Kluczowe zasady w procesie przygotowania i wprowadzania instrumentów terytorialnych:

- partnerstwo i współpraca,
- zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów łączących sąsiadujące jednostki samorządu terytorialnego,
- zaangażowanie lokalnych instytucji i organizacji w przygotowanie i realizację działań wynikających ze strategii terytorialnych.

Realizacja tych zasad ma mieć wpływ na oddolny charakter wypracowanych strategii, które jednocześnie muszą wykazać spójność z ramami strategicznymi na poziomie regionalnym - strategią rozwoju województwa.

POZIOM REGIONALNY

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego (dalej SRWL) przyjęto model rozwoju stymulowany strategicznymi wyborami jako: zrównoważony, integrujący zasoby i potencjały, ukierunkowany na wysoką jakość życia. Aby realizować kierunki założone w SRWL, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji (dalej OSI).

Priorytetami rozwojowymi w ramach poszczególnych OSI jest wykorzystanie potencjałów zróżnicowanych wewnątrz obszaru, eliminacja występujących barier rozwojowych oraz zbudowanie na ww. priorytetach wsparcia regionalnego. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego wskazuje 17 OSI miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF ośrodka wojewódzkiego, ośrodków subregionalnych i MOF ośrodków lokalnych) oraz 5 OSI regionalnych (OSI Roztocze, OSI Powiśle, OSI Polesie, Podlaski OSI, Żywiecki OSI).

Kluczowe znaczenie dla obszarów funkcjonalnych ma budowanie i wzmocnianie współpracy służącej realizacji wspólnych przedsięwzięć. Założone w Strategii Rozwoju Województwa kierunki

działań wynikają m.in. z przyjętego celu operacyjnego 2.2. – Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego zakłada m.in.: następujące kierunki interwencji:

- Rozwój funkcji ponadlokalnych (usług ponadpodstawowych) i specjalistycznych w miastach powiatowych;
- Organizacja terenów inwestycyjnych, w tym służących rozwijaniu logistyki;
- Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- Integrowanie systemów transportowych w miejskich obszarach funkcjonalnych, przyjaznych środowisku, z uwzględnieniem infrastruktury sprzyjającej elektromobilności;
- Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu i odporności na klęski żywiołowe oraz redukcji wielkości emisji zanieczyszczeń na terenach miejskich z wykorzystaniem zielonej i niebieskiej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie;
- Wprowadzanie rozwiązań opartych na idei smart city, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji społecznej;
- Zintegrowane planowanie rozwoju obszarów podmiejskich w wymiarze ponadlokalnym – przeciwdziałanie niekontrolowanej urbanizacji terenów wiejskich;
- Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych (w tym rewitalizacja);
- Integrowanie działań na rzecz efektywnego świadczenia usług społecznych.

Spójność celów Strategia MOF Parczew z celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030

CELE STRATEGII MOF PARCZEW	CELE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO
<p>CEL STRATEGICZNY 1</p> <p><i>Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w MOF Parczew</i></p>	<p>CEL STRATEGICZNY 3 Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu</p> <p>CEL OPERACYJNY 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej</p> <p>CEL STRATEGICZNY 4 Wzmacnianie kapitału społecznego</p> <p>CEL OPERACYJNY:</p> <p>4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego,</p> <p>4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych,</p> <p>4.3. Włączenie i integracja społeczna.</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 2</p> <p><i>Wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>	<p>CEL STRATEGICZNY 3 Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu</p> <p>CEL OPERACYJNY 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego</p>

	<p>czasu</p> <p>CEL STRATEGICZNY 4 Wzmacnianie kapitału społecznego</p> <p>CEL OPERACYJNY 4.5. Bezpieczeństwo publiczne.</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 3</p> <p><i>Poprawa i tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego</i></p>	<p>CEL STRATEGICZNY 1 Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych</p> <p>CEL OPERACYJNY:</p> <p>1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych,</p> <p>1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne,</p> <p>1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym.</p> <p>CEL STRATEGICZNY 2 Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych</p> <p>CEL OPERACYJNY 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.</p> <p>CEL STRATEGICZNY 3 Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu</p> <p>CEL OPERACYJNY:</p> <p>3.1. Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii,</p> <p>3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw.</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 4</p> <p><i>Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu</i></p>	<p>CEL STRATEGICZNY 2 Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych</p> <p>CEL OPERACYJNY:</p> <p>2.4. Ochrona walorów środowiska</p> <p>2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej</p>

Zastosowanie wymiaru terytorialnego poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji ma służyć realizacji kierunków założonych w SRWL. Wszystkie gminy współodpowiedzialne za realizację postanowień niniejszego dokumentu zostały wskazane jako część poszczególnych OSI regionalnych.

4. Obszary Strategicznej Interwencji

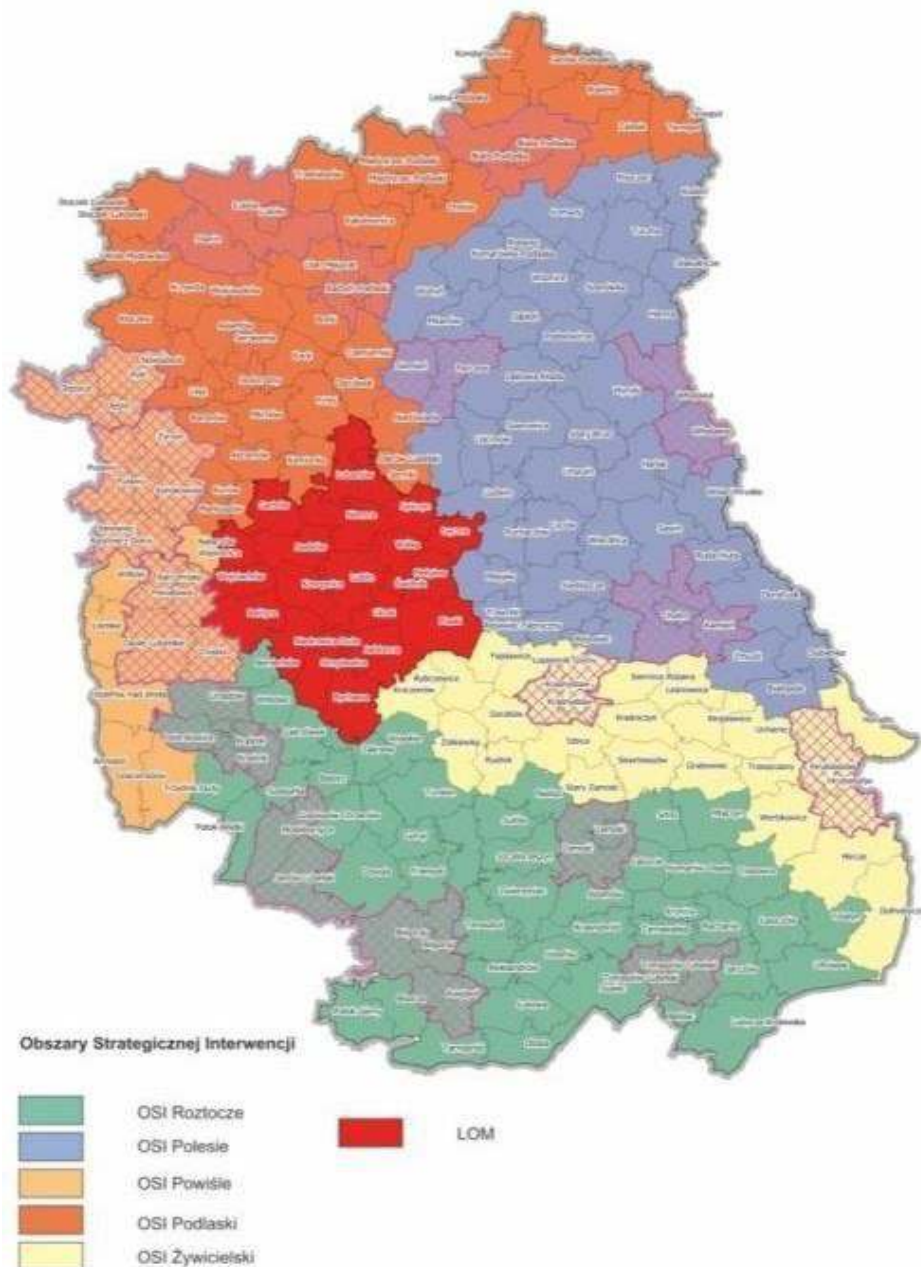
Podstawą określenia terytorialnych aspektów niniejszej strategii jest nowe podejście w aranżacji polityki rozwoju zawarte w dokumentach strategicznych szczebla krajowego. Podejście to zawiera Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030). Model ten wzmacnia spójność rozwojową Polski poprzez

zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu oraz wspieranie regionów słabszych gospodarczo, czyli rozwoju zrównoważonego społecznie i lokalnie.

Przejęcie od jednostkowego wsparcia ukierunkowanego na cały kraj lub region do bardziej zróżnicowanej interwencji w zależności od problemów i możliwości każdego regionu jest dostosowane do wyznaczenia Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) i ich specyficznego rozwoju oraz na tworzenie zintegrowanych instrumentów terytorialnych dopasowanych do określonych potrzeb rozwojowych ww. obszarów. Dodatkowo Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wyznacza obszary strategicznej interwencji o znaczeniu regionalnym.

MOF ośrodka lokalnego, tj. obszaru funkcjonalnego miasta powiatowego - Parczewa, w skład którego wchodzi: część miejska gminy miejsko-wiejskiej Parczew – jako ośrodek rdzeniowy, część wiejska gminy miejsko-wiejskiej Parczew oraz gmina wiejska Siemień – jako strefa zewnętrzna MOF zawiera następujące obszary strategicznej interwencji poziomu regionalnego wyznaczone przez SRWL: a) OSI Polesie.

Mapa 2 – Regionalne OSI na tle subregionów funkcjonalnych

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

OSi subregionalne na terenie powiatu parczewskiego

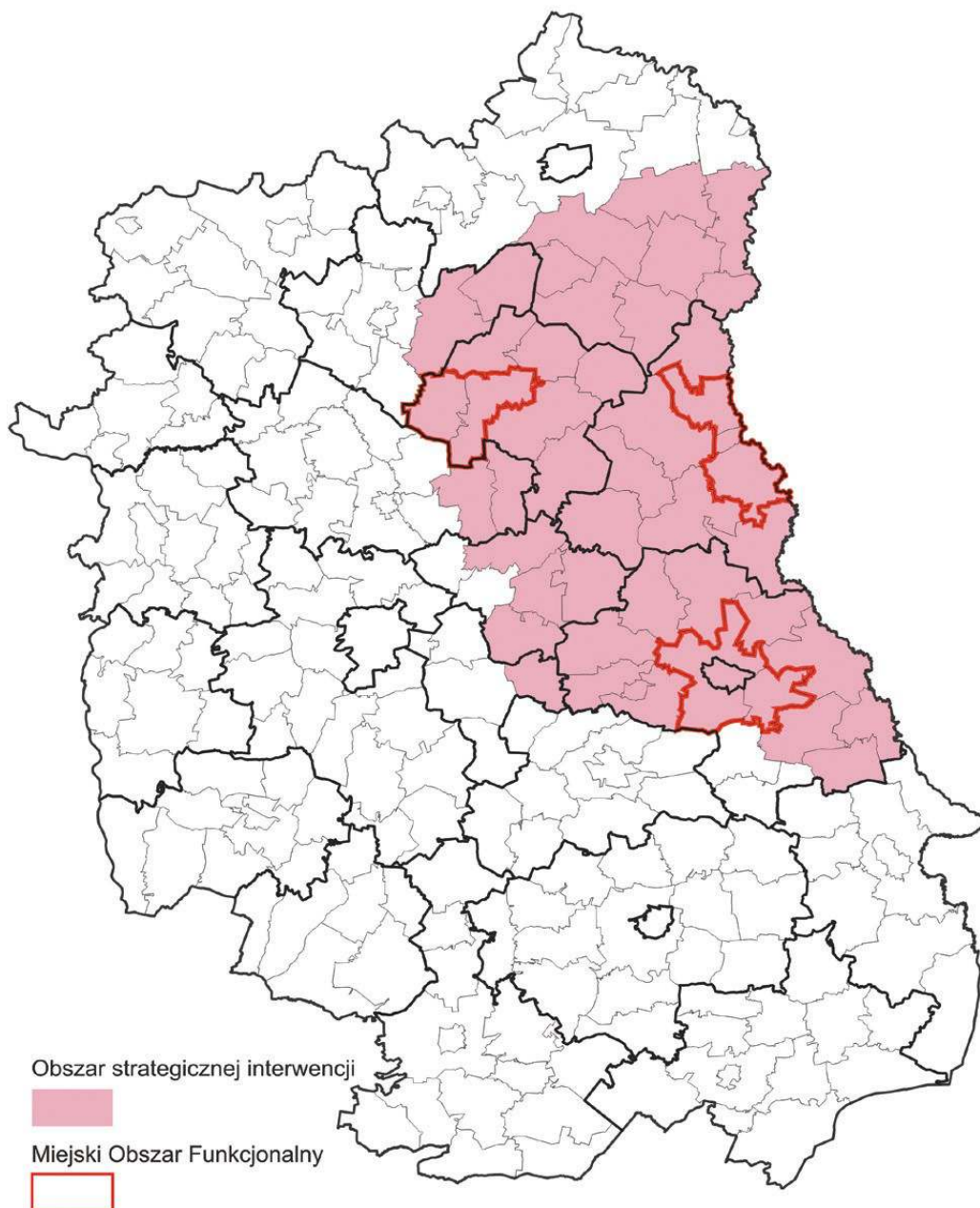
Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030 realizując jedno z podstawowych założeń krajowej polityki regionalnej, które zakłada zapewnienie zrównoważonego rozwoju całego kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, a także uwzględniając wyraźne zróżnicowanie poszczególnych terytoriów pod względem stanu rozwoju oraz występujących barier i potencjałów, w SRWL przyjęto podstawowe ramy delimitacji OSi subregionalnych.

OSi Polesie:

Priorytet rozwoju obszaru wyznaczony w SRWL: „Społeczno-gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego oraz terenów nadbużańskich”. Zasięg OSi:

- MOF: Chełma, **Parczewa** i Włodawy;
- 31 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Białopole, Dębowa Kłoda, Dorohusk, Dubienka, Hanna, Hańsk, Jabłoń, Kodeń, Komarówka Podlaska, Łomazy, Milanów, Piszczac, Podedwórze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Rossosz, Ruda-Huta, Sawin, Siedliszcze, Sławatycze, Sosnowica, Sosnówka, Stary Brus, Tuczna, Uścimów, Wierzbica, Wisznice, Wołyń, Wola Uhruska, Wiryki, Żmudź;
- 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Cyców, Ludwin, Milejów, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Rejowiec Fabryczny (miasto), Urszulin, Trawniki.

Mapa 3 – OSI Polesie

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Kierunki interwencji/tematyczne obszary wsparcia OSI Polesie w kontekście realizacji celów SRWL:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

→ Poprawa warunków wodnych, w tym retencjonowanie, melioracje i nawodnienia, ochrona i lepsze wykorzystanie wód;

Przedsięwzięcia flagowe:

– Rewitalizacja Systemu Kanału Wieprz–Krzna.

→ Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

→ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast

→ Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny

2.4 Ochrona walorów środowiska

→ Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek

→ Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

→ Wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o marki regionalne i terytorialne – pakietowanie i sieciowanie

→ Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)

→ Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa)

→ Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)

→ Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych

→ Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

→ Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna)

→ Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej

5. Synteza diagnozy

Środowisko

→ MOF Parczew położony jest w środkowo – wschodniej Polsce, w północnej części województwa lubelskiego. Miasto Parczew jest oddalone o 63 km od Lublina, o 63 km od Białej Podlaskiej i o 182 km od Warszawy. Miasto leży w odległości około 50 km od przejścia

- granicznego z Białorusią (Sławatycze).
- Parczew położony jest na terenie Polesia Lubelskiego, u ujścia Konotopy i Kłodzianki do Pivonii. Jest ważnym lokalnym węzłem komunikacyjnym. Krzyżują się tu drogi z kilku kierunków: Łęcznej, Włodawy, Lubartowa, Międzyrzecza Podlaskiego, Radzyna Podlaskiego, Białej Podlaskiej i Sosnowicy, a oddalone o ok. 50 km przejście graniczne w Sławatyczach stanowi jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej.
 - Gmina Siemień położona jest w zachodniej części Powiatu Parczewskiego przy trasie Lublin - Parczew - Biała Podlaska. Od zachodu Gmina Siemień graniczy z Gminą Czemierniki (powiat radzyński), od północy z gminami Wołyń (powiat radzyński) i Milanów (powiat parczewski), od wschodu z Gminą Parczew, od południa z Gminą Niedźwiada i od południowego zachodu z gminą Ostrówek (powiat lubartowski).
 - Struktura funkcjonalna jednostek osadniczych powiatu: część miejska gminy miejsko-wiejskiej Parczew – jako ośrodek rdzeniowy, część wiejska gminy miejsko-wiejskiej Parczew oraz gmina wiejska Siemień – jako strefa zewnętrzna MOF.
 - Powiat parczewski, biorąc pod uwagę podział Polski na jednostki fizyczno-geograficzne, obejmuje następujące krainy: Równina Parczewska obejmująca północno-wschodnią część powiatu; Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie obejmujące południową część powiatu; Garb Włodawski wsuwający się klinem od wschodu pomiędzy Równiną Parczewską i Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie – będącymi częścią makroregionu Polesie Zachodnie.
 - Równina Parczewska (845.13) – mezoregion fizycznogeograficzny we wschodniej Polsce, zachodnia część Polesia Podlaskiego położona między Zakłęstością Łomaską, a Sosnowicką. Region jest równiną, charakteryzującą się naprzemianległymi wzniesieniami z gliny zwałowej, otoczonymi piaszczystymi równinami akumulacji wodnej. Przemienne występowanie płaskich wzniesień, zbudowanych z gliny morenowej, i piaszczystych obniżień różni ten region od sąsiednich, zdecydowanie piaszczystych lub gliniastych.
 - Przez Równiną Parczewską przebiega środkowy odcinek Kanału Wieprz-Krzna. Najważniejszą miejscowością (od której pochodzi nazwa regionu) jest miasto Parczew.
 - Sieć osadniczą MOF Parczew tworzy: 1 miasto i 38 sołectw.
 - W strukturze użytkowania gruntów tereny zabudowane (zabudowa mieszkaniowa i zabudowa usługowa) obejmują 5,7% powierzchni MOF Parczew, zaś tereny zieleni i wód stanowią 46,3%.

Spółeczeństwo

- Liczba mieszkańców MOF Parczew na koniec 2022 r. wynosiła 18 165 osób. Na przestrzeni lat 2017-2022 liczba ludności w obszarze stale spadała. Mamy więc do czynienia z wyludnianiem się obszaru.
- W 2022 r. większość (51,36%) ludności obszaru MOF stanowiły kobiety, zaś mężczyźni 48,64%. Przeważają kobiety, a taki trend utrzymuje się stale od 2017 r.
- MOF Parczew charakteryzuje się niższą niż średnia dla województwa gęstością zaludnienia, która wynosi 72,7 os./km² (województwo – 80,6 os./km²).
- Wyraźnie widać postępujący proces starzenia się społeczeństwa - udział grup powyżej 60 roku życia w całej społeczności jest wysoki. Trendem pozytywnym, jaki należy zauważyć, jest największy udział w całej społeczności osób w wieku 35-39 lat oraz dość wysoki udział mieszkańców w najmłodszych grupach wiekowych tj. 0-4 i 10-14 lat.
- Na przestrzeni lat 2002-2021 wyraźnie zarysowuje się trend malejącej liczby mieszkańców MOF Parczew w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, zaś rosnący trend ludności w wieku poprodukcyjnym, co jest potwierdzeniem ogólnego procesu starzenia się społeczeństwa.
- Wskaźnik przyrostu naturalnego dla MOF Parczew na przestrzeni lat 2018-2022 był ujemny i stale spadał.

- Na przestrzeni lat 2018-2022 średnie saldo migracji w całym obszarze jest ujemne, jednak z tendencją wzrostową.
- Zgodnie z opracowaną przez Główny Urząd Statystyczny Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030 liczba mieszkańców MOF Parczew w 2030 r. zmniejszy się do 17 743 osób, tj. o 422 osoby w porównaniu do stanu ludności w 2022 r.

Infrastruktura i polityka społeczna

- Należy stwierdzić, że infrastruktura ochrony zdrowia w MOF Parczew jest dobrze rozwinięta.
- Na terenie MOF Parczew w 2022 r. działało 13 przychodni. Wskaźnik przychodnie na 10 tys. ludności w Gminie Siemień wynosi 2, zaś w Gminie Parczew – 9.
- Na obszarze MOF Parczew w 2022 r. działa 8 aptek i 1 punkt apteczny. Średni wskaźnik ludność na aptekę ogólnodostępną wynosi 3151,5 osób i jest znacznie wyższy niż wskaźnik dla całego województwa lubelskiego (2 796 os.).
- Na terenie MOF Parczew działa: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Parczewie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Laskach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemieniu.
- Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje też Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Parczewie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Parczewie.
- Na terenie MOF brak jest DPS. Zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Wojewodę Lubelskiego jedyna tego typu placówka w powiecie parczewskim działa w miejscowości Kalinka - Dom Pomocy Społecznej w Kalince (gm. Jabłoń).
- Na terenie MOF działa Świetlica Socjoterapeutyczna Caritas Diecezji Siedleckiej w Parczewie (typ placówki – opiekuńcza).
- Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie realizuje zadania związane z zatrudnieniem i aktywizacją zawodową mieszkańców.

Transport

- Infrastrukturę transportową MOF Parczew tworzą sieci: drogowa i kolejowa.
- Parczew jest ważnym lokalnym węzłem komunikacyjnym. Krzyżują się tu drogi z kilku kierunków: Łęcznej, Włodawy, Lubartowa, Międzyrzecza Podlaskiego, Radzyna Podlaskiego, Białej Podlaskiej i Sosnowicy, a oddalone o ok. 50 km przejście graniczne w Sławatyczach stanowi jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej. Przez Parczew przebiega linia kolejowa Lublin – Łuków.
- Gminę Siemień przecina szlak komunikacyjny Lublin – Parczew – Biała Podlaska.
- Powiązania transportowe w obszarze MOF pełnią funkcję powiązań zewnętrznych i wewnętrznych obszaru. Droga wojewódzka nr 815 jest częścią alternatywnego szlaku relacji Lublin – Biała Podlaska w stosunku do drogi krajowej nr 19 oraz drogi krajowej nr 2.
- Drogi gminne – długość dróg o nawierzchni twardej wynosi 106 km, ale wciąż aż 85,3 km to drogi o nawierzchni gruntowej.
- Przez Parczew przebiega Linia kolejowa nr 30 Łuków – Lublin Północny – pierwszorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa w województwie lubelskim.
- Uzupełnieniem sieci drogowej i kolejowej są drogi dla rowerów. Długość dróg dla rowerów na terenie MOF Parczew wynosi 33,6 km.

Klimat

- Klimat obszaru MOF Parczew można określić jako typ klimatu umiarkowanego, przejściowego, między klimatem oceanicznym a kontynentalnym.
- Klimat na omawianym obszarze kształtują przede wszystkim przez masy powietrza polarno - morskiego oraz przez masy powietrza polarno - kontynentalnego. Niewielką rolę odgrywają natomiast masy powietrza arktycznego i tropikalnego.

- Dominuje typ pogody antycyklonalnej. Na terenie gminy i miasta przeważają wiatry zachodnie i południowo – zachodnie. Niosą one powietrze wilgotne, zimą cieplejsze, a latem chłodniejsze, niż napływające ze wschodu.
- Średnie roczne prędkości wiatru wynoszą 3,0 – 3,5 m/s (jedne z największych w województwie). Najsilniejsze wiatry występują w zimie, osiągają prędkość około 3,5-4,0 m/s.
- Obszar gminy leży w strefie zwiększonej liczby opadów ulewnych. Średnie sumy opadów rocznych wynoszą 550 – 560 mm,
- Średnia roczna temperatura wynosi 7,4°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (średnia temperatura 18,4°C), a najzimniejszym styczeń (-3,2°C). Gmina charakteryzuje się stosunkowo dużymi rocznymi anomaliami temperatury powietrza (1,2-1,4°C).
- Najwyższe ciśnienie notowane jest w okresie jesiennym, dochodzi do 1018hPa, najniższe natomiast w lecie - około 1014 hPa.
- Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią (OBZP) w województwie lubelskim wyznaczone w studiach ochrony przeciwpowodziowej, obowiązują jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią (OSZP), w gminie Parczew obejmują obszary w dolinach rzek: Piwonii i Tyśmienicy.
- Gmina Parczew charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną. W obszarze południowym, w wyniku warunków hydrogeologicznych i rzeźby terenu gęstość rzek jest znacznie większa niż w północnym.

Walory przyrodnicze

- MOF Parczew jest bogaty w walory przyrodniczo-krajobrazowe.
- Formy ochrony przyrody na terenie gminy Siemień: zespół przyrodniczo-krajobrazowy: Stawy Siemień: 625.0 ha oraz obszar specjalnej ochrony (OSO): Dolina Tyśmienicy: 1556.0 ha
- Formy ochrony przyrody na terenie gminy Parczew: Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie: 16.0 ha, Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie - otulina: 1.9 ha, specjalny obszar ochrony (SOO): Ostoja Parczewska: 373.0 ha, rezerwat przyrody: Jezioro Obradowskie: 83.0 ha, obszar specjalnej ochrony (OSO): Lasy Parczewskie: 1682.0 ha i OSO Dolina Tyśmienicy: 1297.0 ha
- obszary siedliskowe Natura 2000: „Ostoja Parczewska”, „Dolina Tyśmienicy”, „Lasy Parczewskie”.
- Na terenie gminy Parczew znajdują się zarówno naturalne jak i sztuczne zbiorniki wodne. W części południowej znajdują się jeziora: Obradowskie, Buradowskie i Czarne. W Komarnem, Babiance i Tyśmienicy oraz gminie Siemień znajdują się duże kompleksy stawów hodowlanych.
- Głównymi rzekami przepływającymi przez miasto i gminę Parczew są Tyśmienica przepływająca przez południową część gminy oraz Piwonia, wpadająca do Tyśmienicy w Gminie Siemień.
- Na terenie MOF Parczew znajduje się 1 rezerwat przyrody, 1 użytek ekologiczny oraz 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Gospodarka wodno – ściekowa

- Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na obszarze MOF wynosiła wg stanu na 2022 rok 235,3 km, zaś kanalizacyjnej 112,7 km.
- Średnio 56,15% mieszkańców obszaru korzysta ze zbiorczej sieci kanalizacyjnej.
- Na terenie MOF wyznaczona jest 1 aglomeracja ściekowa - aglomeracja Parczew, położona na terenie gminy Parczew i gminy Siemień, w powiecie parczewskim, województwo lubelskie, o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 16 636.

- Średni wskaźnik zwodociągowania obszaru MOF, liczony jako korzystający z instalacji w % ogółu ludności, wynosi 91,8%.
- Widoczne jest pogorszenie jakości wód powierzchniowych.
- Stan gospodarki ściekowej określić można jako niezadowolający. Znaczącą dysproporcją, przy tak dużym stopniu zwodociągowania obszaru, jest tak mała liczba mieszkańców objętych zbiorczym systemem odprowadzania ścieków.

Gospodarka odpadami komunalnymi

- Każda gmina obszaru MOF Parczew realizuje zadania własne związane z odbiorem odpadów komunalnych m. in. poprzez prowadzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, a także działania informacyjne o tematyce prawidłowej segregacji.
- W 2022 r. na terenie MOF Parczew wytworzonych zostało ogółem 4 363,28 t odpadów komunalnych (z czego 88% pochodziło z gminy Parczew), co stanowi niecały 1% wszystkich odpadów wytworzonych na terenie województwa lubelskiego (519 401,70 t).
- Średni wskaźnik odpady zmieszane z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca w 2022 r. wyniósł 81,8 t.
- Wskaźnik odpady zebrane selektywnie w MOF w 2022 r. wyniósł 1390,2 t. i był niższy od 2021 r.

Turystyka i rekreacja

- Atrakcyjność turystyczna MOF Parczew wynika przede wszystkim z walorów środowiskowych, które wpisują się w coraz bardziej popularny trend turystyczny - miejsc spokojnych, mało uczęszczanych i nieodkrytych.
- Teren MOF Parczew posiada bardzo duży potencjał rozwoju turystyki, który na dzień dzisiejszy nie jest w pełni wykorzystywany przede wszystkim z uwagi na słabo rozwiniętą sieć bazy noclegowej.
- Na infrastrukturę sportową MOF składają się boiska sportowe (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Parczewie, Kompleks Sportowo – Rekreacyjny Jelonek z boiskiem wielofunkcyjnym, basenem, siłownią), tory rowerowe: pumptrack i skatepark, Miasteczko Ruchu Drogowego, liczne place zabaw i siłownie zewnętrzne, sale gimnastyczne przy większości szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
- Koniecznymi do tworzenia elementami infrastruktury turystycznej są szlaki turystyczne, szlaki piesze, ścieżki rowerowe o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym, mogące stworzyć wspólną sieć kierującą ruchem turystycznym.
- MOF Parczew to miejsce, gdzie można obserwować skarby natury jak i obszary chronionego krajobrazu, obszary form ochrony przyrody NATURA 2000, parki krajobrazowe, zabytki kultury.
- Rozwój sektora turystycznego stymuluje inne sektory gospodarki, powinien być priorytetem z punktu widzenia wspomagania rozwoju ekonomicznego.

Kultura

- Na terenie MOF Parczew działają 2 obiekty skategoryzowane jako domy i ośrodki kultury, kluby, kluby seniora, świetlice i wiejskie centra kultury.
- Na terenie MOF Parczew w 2022 r. działało 7 bibliotek, w tym 4 obiekty przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Księgozbiór stanowił 43 590 wol.
- W 2022 r. na obszarze MOF Parczew nie funkcjonowało żadne muzeum.
- Na obszarze MOF Parczew funkcjonuje jedno kino i objazdowe kina letnie
- W 2022 r. funkcjonuje 20 zespołów artystycznych.
- W 2022 roku w imprezach wzięło udział 21 860 osób.

Przedsiębiorczość i rynek pracy

- Ogół pracujących w MOF Parczew stanowił niecały 1% zatrudnionych w regionie – 6 821 osób, w tym mężczyźni 3 705 i kobiety 3 116.
- Wg stanu na 31.12.2022 r. zarejestrowanych było 507 osób bezrobotnych.
- Wskaźnik udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w podziale wg płci w gminach MOF Parczew w 2022 r. wynosił 4,9%.
- W 2022 r. w rejestrze REGON wpisanych było 1687 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1297 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
- Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w 2022 r. – 91, podmioty wyrejestrowane – 64.
- Spośród wszystkich podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2022 r. prawie 96% to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające 0-9 osób (1617 podmiotów).

Edukacja

- W 2022 r. na terenie MOF Parczew funkcjonowało 13 placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 729 dzieci.
- Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat w gminach MOF Parczew wynosił 87,75 %.
- W 2022 r. na terenie MOF Parczew funkcjonowało 9 szkół podstawowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Liczba uczniów w szkoła z roku na rok wzrasta.
- Wg stanu na koniec 2022 r. liczba uczniów szkół podstawowych wyniosła 1530 osób.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty były zbliżone do wyników w powiecie parczewskim i województwie lubelskim, jedynie z matematyki i języka angielskiego wynik osiągnięty w skali województwa był znacznie wyższy od MOF, ale także powiatu parczewskiego.
- W obrębie MOF w 2022 r. w Gminie Parczew funkcjonowały 2 licea, do których uczęszczało 364 uczniów, 1 szkoła średnia zawodowa, do której uczęszczało 441 uczniów.
- W 2023 r do egzaminu maturalnego w ramach MOF Parczew przystąpiło 73 maturzystów. Średnia zdawalność dla całego obszaru wyniosła 96%. 70 uczniów otrzymało świadectwo dojrzałości.
- W najbliższych latach należy zadbać o pełne wyposażenie szkół podstawowych w infrastrukturę sportową oraz podjąć działania na rzecz większego wykorzystania istniejącej bazy sportowej przez mieszkańców MOF.

Zasoby cyfrowe

- Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych i ich upowszechnianie jest jednym z głównych czynników postępu gospodarczego i cywilizacyjnego.
- Pandemia COVID 19 wiązała się ze znaczącym postępem w wykorzystaniu technologii cyfrowych.
- Skala wykorzystania e-usług jest wciąż nadal niska i wynika z niedostatecznego poziomu dostępu obywateli do publicznych informacji, zasobów i usług cyfrowych świadczonych przez administrację publiczną.

Finanse i strategię

- Średnie dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w MOF Parczew 2022 r. wyniosły 6365,37 zł.
- We wszystkich gminach obszaru możemy zaobserwować systematyczny i znaczący wzrost dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2018-2022.
- Średnie wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w MOF Parczew 2022 r. wyniosły 6686,75

zł. Możemy zaobserwować systematyczny i znaczny wzrost wydatków we wszystkich gminach obszaru.

- Wskaźniki dochodów i wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca wymagają zestawienia na wspólnym wykresie. Pozwala to na zobrazowanie relacji pomiędzy nimi oraz weryfikację występujących różnic. Pożądanym zjawiskiem jest notowanie wyższego poziomu dochodów w stosunku do poziomu wydatków. Taki stan rzeczy możemy zaobserwować w 2020 i 2021 r. Co za tym idzie również średnia wartość wskaźnika dochodów dla całego MOF jest wyższa od poziomu wydatków.
- Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład MOF posiadają istotne dokumenty strategiczne, są to zarówno dokumenty o charakterze ogólnym (strategie/plany/programy rozwoju gmin) jak i szczegółowym w różnych sektorach (plany gospodarki niskoemisyjnej, programy rewitalizacji).
- Polityka przestrzenna MOF realizowana jest przede wszystkim poprzez Plany zagospodarowania przestrzennego. W większości gmin obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone wg ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Średnia pokrycia planami dla OF wynosi 99,84% powierzchni gminy Parczew.

6. Analiza SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron (odpowiednio: strengths oraz weaknesses) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (opportunities oraz threats).

Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale MOF Parczew, jak również dostrzeganych barierach, zwracając jednocześnie uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na jego działalność oraz rozwój.

Wymiar społeczny	
Silne strony	Słabe strony
→ funkcjonowanie szkół w każdej z gmin	→ ujemne saldo migracyjne
→ funkcjonowanie placówek POZ w każdej z gmin	→ ujemny przyrost naturalny
→ funkcjonowanie ośrodków pomocy społecznej w każdej z gmin	→ spadek liczby mieszkańców
→ dostęp do obiektów kulturalnych oraz funkcjonowanie bibliotek w każdej z gmin	→ postępujący proces starzenia się społeczeństwa
→ bezpośredni wpływ mieszkańców na sprawy lokalne (poprzez władze lokalne)	→ wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym
→ zachowanie walorów krajobrazowych przyciągających turystów	→ niewystarczająca liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych świadczących usługi dla dzieci i dorosłych o specjalnych potrzebach, a także placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego
→ organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych, będących okazją do spotkania osób zarządzających gminami z mieszkańcami	→ przestarzała lub niewystarczająca infrastruktura oświatowa (stan i wielkość budynków, wyposażenie sal, brak nowoczesnych pomocy dydaktycznych)
→ rozwijająca się współpraca między gminami	→ brak dziennych form wsparcia dla dzieci w gminie Siemień,
→ dobra dostępność komunikacyjna	→ brak centrów integracji społecznej, klubów integracji
→ wzrost liczby uczniów w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych	→ niedostateczna liczba miejsc świadczenia wsparcia dla dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami
	→ niedostateczna liczba miejsc wsparcia dla seniorów i osób z różnymi dysfunkcjami i niepełnosprawnościami lub specjalnymi potrzebami
	→ brak bazy lokalowej dla instytucji kultury posiadających wieloletnią tradycję i ponadlokalny zasięg oferty kulturalnej
	→ niewystarczająca oferta kulturalna odpowiadająca na potrzeby mieszkańców i integrująca społeczność na poziomie gmin

	<ul style="list-style-type: none"> → brak wystarczającej liczby miejsc do spędzania czasu wolnego → niski poziom identyfikacji terytorialnej mieszkańców → centralizacja placówek ochrony zdrowia i ośrodków wsparcia w gminach miejskich oraz występujące duże zróżnicowanie terytorialne co przekłada się na dostępność do ich usług → niedostateczna współpraca NGO z JST w zakresie wspólnych przedsięwzięć / projektów → niewystarczająco rozwinięty transport zbiorowy pomiędzy gminami powiatu utrudniający dostęp do oświaty/kultury na terenie MOF Parczew
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> → tworzenie warunków do rozwoju rynku pracy → napływ nowych mieszkańców do gmin MOF Parczew → zapewnienie udogodnień infrastrukturalnych przy zachowaniu walorów krajobrazowych → włączanie w sprawy lokalne osób osiedlających się na terenie MOF Parczew → poprawa dostępu do usług opiekuńczych i form wsparcia w miejscu zamieszkania → rozbudowana sieć placówek edukacyjnych w otoczeniu i sąsiedztwie MOF Parczew → tworzenie warunków do rozwoju edukacji i e-edukacji → Cyfryzacja usług publicznych w każdej gminie → rozbudowana sieć placówek ochrony zdrowia w otoczeniu MOF → poprawa jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami, poprzez wzrost świadomości społeczeństwa na temat ich potrzeb → konieczność uwzględnienia zmieniających się potrzeb mieszkańców → wypracowanie polityki senioralnej 	<ul style="list-style-type: none"> → wysokie obciążenie demograficzne wynikające ze starzenia się społeczeństwa → dalszy spadek liczby ludności i utrzymujące się ujemne saldo migracji (wyludnianie się obszaru) → odpływ osób młodych związany z migracją zawodową i edukacyjną → narastające problemy społeczne → brak placówek i niewystarczająca liczba miejsc opieki zdrowotnej i społecznej, która zabezpieczy rosnący popyt ze strony osób w wieku poprodukcyjnym i osób z niepełnosprawnościami, → występowanie ukrytego bezrobocia w rolnictwie, → nieprzewidywalna sytuacja epidemiologiczna na świecie i w kraju → zwiększające się obciążenia budżetów JST → niepewna sytuacja geopolityczna związana z konfliktem na Ukrainie → zmiana systemu finansowania inwestycji w ramach polityki spójności 2021–2027 (instrumenty zwrotne)

- rozwój społeczeństwa informacyjnego
- modernizacja i rozbudowa istniejących budynków wraz z przystosowaniem do przeznaczenia na cele społeczne i kulturowe służące reintegracji społeczności lokalnej i włączeniu społecznemu

Wymiar gospodarczy

Silne strony

- dobra dostępność komunikacyjna
- rosnąca liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON
- wysoki poziom zwodociągowania
- sukcesywny wzrost selektywnej zbiórki odpadów
- potencjał do rozwoju turystyki weekendowej z walorami środowiskowymi
- zasoby kulturowe i przyrodnicze, warunkujące w znacznej mierze turystyczny i wypoczynkowy charakter regionu
- wzrost poziomu dochodu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminach MOF

Słabe strony

- ujemny przyrost naturalny
- postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym
- rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego
- ujemne saldo migracji
- istotne braki w infrastrukturze kanalizacyjnej na obszarach wiejskich
- duże rozproszenie gospodarstw rolnych
- słabo rozwinięte rolnictwo ekologiczne
- brak możliwości zatrudnienia poza obszarami miejskimi
- odpływ wykwalifikowanej kadry poza granice MOF
- brak średnich i dużych przedsiębiorców, występowanie głównie mikroprzedsiębiorstw
- niska dostępność uzbrojonych terenów inwestycyjnych
- niewystarczający poziom skanalizowania gmin
- niedostateczny poziom współdziałania pomiędzy gminami w zakresie zagospodarowania odpadów i kampanii edukacyjnej nt. selektywnej zbiórki odpadów,
- duży udział ilości wytworzonych odpadów zmieszanych
- brak nowoczesnej bazy umożliwiającej kształcenie zawodowe, w tym dla osób z niepełnosprawnościami
- niedostatecznie rozwinięty transport między gminami powiatu
- brak sieci światłowodowej w niektórych gminach lub niewystarczająca przepustowość istniejących łączy

	internetowych → wzrost poziomu wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca we wszystkich gminach MOF
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> → potencjał turystyczno - rekreacyjny wynikający z posiadanych zasobów kulturowych i naturalnych → inwestycje gospodarstw domowych w alternatywne źródła energii OZE i działania proekologiczne związane z gospodarką wodną i gospodarką odpadami → powiązanie oferty turystycznej z wydarzeniami kulturalnymi o zasięgu regionalnym i krajowym → możliwość rozwoju gospodarczego w oparciu o kapitał społeczny mieszkańców, → rozwój przedsiębiorstw w innowacyjnych dziedzinach gospodarki → duży potencjał agroturystyczny, dający możliwość budowania rynku w oparciu o produkty ekologiczne i regionalne → możliwość wykorzystania potencjału rolniczego np. poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego do promowania marki regionalnej / produktu regionalnego → wzrost konkurencyjności regionu poprzez pozyskanie nowych inwestycji i stworzenie nowych miejsc pracy → rozwój unikatowych, nowych kierunków w szkołach zawodowych / technicznych → prowadzenie polityki odpadowej służącej optymalizacji kosztów, wymianie doświadczeń → rozwój turystyki rowerowej poprzez promocję istniejących rowerowych szlaków i budowę ścieżek → adaptacja infrastruktury w tym JST do zmian klimatu oraz ograniczenie skutków zagrożeń środowiska → możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych → wspólna promocja gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> → niewystarczający dostęp do odnawialnych źródeł energii → brak odpowiedniego poziomu skanalizowania gmin skutkujący zanieczyszczeniem środowiska poprzez nielegalny zrzut nieczystości → niska atrakcyjność regionalnego rynku pracy skutkująca odpływem kapitału ludzkiego do innych miast wojewódzkich za lepiej płatną pracą → niska atrakcyjność obszaru dla nowych inwestorów → brak długofalowych działań edukacyjno-promocyjnych podnoszących wiedzę i świadomość dot. zmian klimatu, ochrony środowiska, gospodarki wodnej, gospodarowania odpadami, → rosnące zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju powodowane przez zmiany klimatu np. deszcze nawalne, wysokie temperatury → brak odpowiednio dostosowanych do potrzeb inwestorów terenów inwestycyjnych → niewystarczające wsparcie mieszkańców związane z dynamicznie postępującymi zmianami na rynku pracy wynikającymi z postępującej globalizacji, metropolizacji i cyfryzacji gospodarki → niewystarczająca infrastruktura turystyczna i usług powiązanych nie pozwala zatrzymać turysty na dłużej → brak wspólnej strategii turystycznej, szczególnie dla turystyki weekendowej, agroturystyki i rekreacji → nieprzewidywalna sytuacja epidemiologiczna na świecie i w kraju → zwiększające się obciążenia budżetów JST → niepewna sytuacja geopolityczna związana z konfliktem na Ukrainie → zmiana systemu finansowania inwestycji w ramach polityki spójności 2021–2027

		(instrumenty zwrotne)
Wymiar przestrzenny		
Silne strony	Słabe strony	
<ul style="list-style-type: none"> → niski poziom uprzemysłowienia i zanieczyszczenia środowiska → bliskość przejść granicznych z Białorusią → dobre położenie logistyczne → wzrost znaczenia transportu rowerowego jako alternatywnego środka lokomocji → wdrożone systemy selektywnej zbiórki odpadów komunalnych we wszystkich gminach MOF → korzystne warunki ze względu na ukształtowanie terenu do wykorzystania OZE → rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie → inwestycje gospodarstw domowych w alternatywne źródła energii OZE i działania proekologiczne związane z gospodarką wodną i gospodarką odpadami → dostępność programów wspierających zastosowanie OZE → bogate zasoby wodne – doliny rzeczne → unikatowe dziedzictwo naturalne bogactwo kulturowe i przyrodnicze → dostępna infrastruktura kulturalna i rekreacyjno-sportowa; 	<ul style="list-style-type: none"> → ograniczony dostęp do transportu zbiorowego → niedostosowana do potrzeb liczba połączeń między ośrodkami regionalnymi oraz powiatami → niedobory infrastruktury drogowej polegające na słabym stanie technicznym infrastruktury drogowej i okołodrogowej tj. bezpiecznych przejść, wysepek, energooszczędnego oświetlenia drogowego, chodników, wiat i zatok przystankowych → brak dostatecznego zintegrowania pomiędzy różnymi środkami transportu, który pozwoli na zmianę środka transportu z indywidualnego na zbiorowy → duże natężenie ruchu (duża liczba samochodów) → braki infrastruktury towarzyszącej sprzyjającej włączeniu do regionalnego systemu transportowego m.in. węzłów przesiadkowych, parkingów P&R, B&R → brak spójnego systemu infrastruktury rowerowej → niewystarczająca ilość chodników i bezpiecznych tras pieszych wzdłuż głównych dróg w obszarach zabudowanych → degradacja obszarów zieleni i dolin rzecznych → zaburzona równowaga między zielenią a terenami gęstej zabudowy i postępująca ekspansja zabudowy mieszkalnej i letniskowej → niewystarczająca ilość terenów zielonych i miejsc przeznaczonych pod rekreację 	
Szanse	Zagrożenia	
<ul style="list-style-type: none"> → zwiększenie dostępności transportu publicznego poprzez zintegrowanie różnych środków transportu → skomunikowanie z miastem Lublin oraz z systemem węzłów przesiadkowych, parkingów P&R → modernizacja kluczowych dróg i zwiększenie przepustowości najbardziej 	<ul style="list-style-type: none"> → niedostosowanie infrastruktury drogowej do rosnącego ruchu samochodowego generujące większe ryzyko zdarzeń drogowych oraz większe zapotrzebowanie na kosztowną infrastrukturę drogową → brak SUMP - Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej 	

- obciążonych dróg stanowiących połączenie z drogami krajowymi oraz wyprowadzających ruch z rdzenia MOF
- inwestycje w niskoemisyjne i energooszczędne środki transportu publicznego jako optymalizacja kosztów i poprawa jakości powietrza
 - budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych i systemu wypożyczania rowerów
 - wspólne planowanie strategiczne w oparciu o strategię mobilności, zagospodarowania przestrzennego, adaptacji do zmian klimatu, polityki społecznej
 - wykorzystanie różnorodności terenu i bogactwa walorów przyrodniczych stwarzających możliwość uprawiania turystyki aktywnej i rekreacyjnej
 - stworzenie wspólnej i kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz infrastruktury turystycznej i drogowej
 - przeciwdziałanie zmianom klimatu: mała retencja, rozsklepianie terenów, wykorzystywanie elementów zielono-niebieskiej infrastruktury
 - wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój systemu zarządzania bezpieczeństwem i doposażenie właściwych służb
 - dostępność zewnętrznych źródeł finansowania
 - zwiększenie pokrycia powierzchni planami zagospodarowania przestrzennego
 - wypracowanie i wdrożenie wspólnych standardów zagospodarowania przestrzennego
- niska atrakcyjność korzystania z komunikacji publicznej ze względów logistycznych i ekonomicznych oraz niskiej częstotliwości kursowania
 - brak spójnej infrastruktury ścieżek rowerowych
 - budowanie infrastruktury rowerowej, która nie sprawia, że rower jest konkurencyjny dla samochodu,
 - brak dogodnych warunków dla rozwoju ruchu rowerowego, szczególnie w najbliższej okolicy centrów miasta
 - brak dostatecznego zintegrowania systemu transportu publicznego łączącego różnego rodzaju środki transportu sprzyjający zwiększonemu ruchowi samochodów osobowych i wzrostowi emisji CO₂
 - brak zrównoważonego planu zagospodarowania przestrzennego skutkujący postępującą degradacją obszarów zielonych na rzecz budownictwa mieszkalnego i zwartej zabudowy
 - brak miejsc/przestrzeni do spotkań nie stwarza podstawowych warunków do oddolnej inicjatywy lokalnych społeczności
 - zanieczyszczenie środowiska (m.in. gleb i wód) poprzez „dzikie” wysypiska śmieci oraz odprowadzanie nieczystości ciekłych
 - ograniczenia prawne i instytucjonalne samorządu szczebla gminnego w zakresie możliwości pomocy osobom dotkniętym ubóstwem energetycznym
 - brak wspólnej polityki przestrzennej
 - brak nowoczesnej infrastruktury drogowej, w tym dróg szybkiego ruchu
 - zwiększające się obciążenia budżetów JST
 - nieprzewidywalna sytuacja epidemiologiczna na świecie i w kraju
 - niepewna sytuacja geopolityczna związana z konfliktem na Ukrainie;
 - zmiany klimatyczne, spadek efektywności produkcji rolniczej oraz postępujące zagrożenie dla środowiska

przyrodniczego
→ zmiana systemu finansowania inwestycji
w ramach polityki spójności 2021–2027
(instrumenty zwrotne)

7. Plan strategiczny MOF Parczew

Planowanie strategiczne opiera się przede wszystkim na zrealizowanych działaniach diagnostycznych. Pozostaje również w ścisłym związku z funkcją decyzyjną procesu zarządzania. Proces realizacji niniejszej Strategii został podzielony na cztery poziomy. Wszystkie zostały sformułowane na podstawie przeprowadzonego procesu diagnostycznego, którego wyniki zidentyfikowały najważniejsze potrzeby i problemy MOF Parczew oraz jego potencjały i szanse rozwojowe. W pierwszym kroku, na podstawie syntezy diagnozy oraz analizy SWOT sformułowano Wizję Rozwoju, która jest jednocześnie celem głównym Partnerstwa. Przedstawia ona obraz MOF Parczew, będący wynikiem realizacji postanowień niniejszego dokumentu. Wizja ma również przełożenie na kolejny poziom wdrożeniowy czyli cele strategiczne obszaru, określone w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Wskazane cele strategiczne mają charakter długofalowy i wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju. Natomiast uszczegóławiające je priorytety rozwojowe będą realizowane w średnim okresie i stanowią narzędzia oraz sposoby realizacji Celów Strategicznych. Ostatnim elementem programu strategicznego są Kierunki Działań, które służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii ponadlokalnej. Ten spójny system w całości tworzy plan strategiczny MOF Parczew.

Wizja Rozwoju

Długookresowa, strategiczna wizja rozwoju jest istotnym elementem każdej strategii. W przypadku MOF Parczew jest ona opisem pożądanego stanu na koniec perspektywy finansowej UE, a tym samym na koniec obowiązywania niniejszego dokumentu, przedstawiając kierunki oczekiwanych zmian w wyniku realizacji strategii. Należy zaznaczyć, że wynika ona z uwarunkowań związanych z położeniem MOF Parczew, trendami rozwojowymi (zarówno globalnymi, demograficznymi, klimatycznymi czy technologicznymi, jak i specyficznymi dla obszaru). Wizja określona jest w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Na podstawie przeprowadzonego procesu diagnostycznego, weryfikując oczekiwania poszczególnych JST wchodzących w skład MOF Parczew, sformułowano następującą wizję rozwoju:

Wizja do 2030 roku

W 2030 r. MOF Parczew stanowi silny, konkurencyjny ośrodek funkcjonalny ze znaczącą rolą kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Jest obszarem atrakcyjnym turystycznie o wysokiej jakości przestrzeni publicznej. Dostępność komunikacyjna jest na wysokim poziomie, a wewnętrzny system komunikacyjny tworzy zintegrowaną ofertę dla mieszkańców. Dzięki temu mają oni równy dostęp do wysokiej jakości usług i infrastruktury społecznej oraz nowoczesnej edukacji. Środowisko naturalne

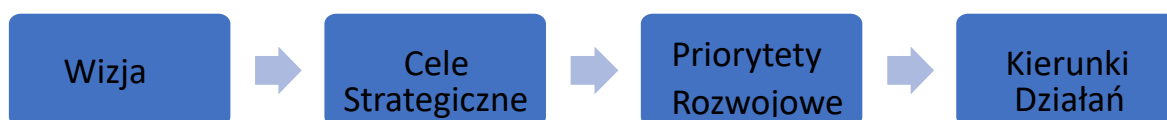
jest czyste i odpowiednio chronione, a obszar jest przygotowany na ewentualne zagrożenia wynikające ze zmian klimatu. Dotychczasowi i nowi mieszkańcy tworzą zintegrowaną społeczność, która aktywnie włącza się w lokalne życie. Mieszkańcy mają możliwość rozwoju zawodowego dzięki dostępności do wielu miejsc pracy, szczególnie w innowacyjnych gałęziach gospodarki.

Cele Strategiczne i Priorytety Rozwojowe

Drugim poziomem uszczegółowienia zamierzeń związanych z realizacją niniejszej strategii są cele strategiczne. Wyznaczono pięć zasadniczych celów, które związane są z priorytetowymi obszarami współpracy i mają służyć realizacji zakładanej wizji. Punktem wyjścia do ich wyznaczenia była sporządzona i opisana w poprzednich rozdziałach Analiza SWOT. Cele strategiczne przedstawione są również jako zamierzenia, które partnerskie samorządy chcą osiągnąć w przyszłości.

Główną zasadą, która przyświecała podczas determinowania celów, było ich jasne i przejrzyste określenie, tak aby nie pozostawiały wątpliwości co do zgodności z wizją rozwoju. Zgodnie z metodą SMART są one ściśle sformułowane, mierzalne, realistyczne i określone w czasie. Każdy z celów strategicznych wpisuje się w priorytety i cele szczegółowe programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027.

Cele strategiczne zostały uszczegółowione poprzez Priorytety Rozwojowe, które pełnią rolę celów operacyjnych. Ich głównym zadaniem jest wykonywanie określonych działań i zadań, a także przedsięwzięć służących realizacji wizji. W pewien sposób konkretyzują one zakładane cele strategiczne i spajają je z zaplanowanymi Kierunkami Działań. Przedstawione poniżej cele zostały sformułowane i opisane z uwzględnieniem podejścia zintegrowanego. Odnoszą się one do MOF Parczew całościowo i w taki również sposób mają prowadzić do rozwiązywania wspólnych problemów JST oraz wykorzystywania ich potencjałów. Zintegrowany charakter Celów przejawia się również poprzez ich wzajemną komplementarność. Tworzą one spójny plan, który ma prowadzić do osiągnięcia zakładanej wizji rozwoju.

CEL STRATEGICZNY 1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w MOF Parczew

Cel strategiczny odpowiada na potrzeby związane z dostępem do odpowiedniej jakości edukacji i infrastruktury włączenia społecznego. Dużym wyzwaniem jest również zapewnienie wsparcia dla osób w wieku senioralnym, co wiąże się z ogólną tendencją związaną ze starzeniem się społeczeństwa. Na terenach wiejskich problem ten jest szczególnie odczuwalny ze względu na słabo rozwiniętą sieć wsparcia dla osób starszych oraz z powodu odpływu osób młodych, co dodatkowo pogłębia kryzys demograficzny wsi. Ograniczony dostęp do usług społecznych dotyka także w dużej mierze osoby wykluczone społecznie, bezrobotne, długotrwale chore, niepełnosprawne, wielodzietne, osoby z zaburzeniami psychicznymi w tym osoby uzależnione i ich rodziny. Diagnoza wykazała, dużą liczbę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz brak odpowiedniej infrastruktury, która mogłaby służyć ich integracji, aktywizacji społecznej oraz umożliwiałaby realizację usług na wysokim poziomie. Podobnie, jeśli chodzi o infrastrukturę edukacyjną, która w poszczególnych gminach wymaga inwestycji w zakresie przebudowy, remontu, rozbudowy obiektów istniejących, a także budowy nowych budynków. Należy również zadbać o odpowiednią jakość oferty edukacyjnej i podnoszenie kompetencji.

Powyższe sprawia, że rozwój wysokiej jakości usług społecznych w MOF Parczew jest niezbędny, aby poprawić sytuację mieszkańców w kwestiach społecznych. Realizacja celu w zakresie infrastruktury włączenia społecznego pozwoli na poprawę sytuacji związanej z utrudnionym obecnie dostępem i jakością usług dedykowanych osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym również seniorom i grupom defaworyzowanym. Działania przewidziane do realizacji w ramach komponentu społecznego obejmują usługi opiekuńcze dla seniorów (w tym opieka wytchnieniowa i teleopieka). Niezbędne będą również roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury usług społecznych i integracji społecznej. Wsparcie działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji (np. Centra Aktywności Społecznej, Centra Usług Społecznych, Centra Seniorów) powinny być wzmacniane również działaniami miękkimi finansowanymi ze środków EFS+, poprzez poprawę dostępu i realizację spersonalizowanych środowiskowych usług społecznych i zdrowotnych w środowisku rodzinnym lub lokalnym z jednoczesnym ograniczeniem roli instytucji w organizacji opieki i wsparcia. Będą to działania szkoleniowe celowane do rodzin i faktycznych opiekunów osób potrzebujących wsparcia (rozwój usług opiekuńczych, asystenckich). W zakresie wsparcia rodziny realizowane będą usługi wspierające i interwencyjne ukierunkowane na wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją i niewydolnością wychowawczą w tym działania na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej. Celem jest kompleksowe wsparcie podopiecznych opuszczających pieczę i młodzież opuszczającą różnego rodzaju ośrodki. W zakresie łagodzenia skutków ubóstwa dzieci prowadzone będą m.in. działania na rzecz integracji społecznej rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi i rodziców samotnie wychowujących dzieci. Działania miękkie w obszarze zdrowia będą polegały na realizacji programów polityki zdrowotnej w celu podniesienia jakości życia, m.in. w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji.

Istotne będą również działania przewidujące modernizację, adaptację (do potrzeb osób z niepełnosprawnościami) oraz zakup wyposażenia infrastruktury niezbędnej do świadczenia środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania (w tym ośrodki dziennego pobytu). Przewidziano również interwencję na rzecz placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Uzupełnieniem działań mogą być również roboty budowlane i wyposażenie infrastruktury mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym oraz wsparcie infrastruktury

wykorzystywanej w ramach najmu socjalnego.

Realizacja celu poprzez inwestycje w zakresie infrastruktury edukacyjnej, które mają priorytetowe znaczenie dla mieszkańców MOF Parczew przyczyni się do poprawy stanu bazy edukacyjnej, dostosowania jej do stale zwiększającej się liczby dzieci (szczególnie w Gminie Siemień) oraz współczesnych trendów edukacji. Budowa budynków oświatowych, w tym również w technologii pasywnej, wpłynąć będzie na poprawę efektywności energetycznej. W zakresie edukacji planowane są inwestycje w infrastrukturę edukacji przedszkolnej i ogólnej (w tym szkoły specjalne przysposabiające do pracy), m.in. budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów edukacyjnych wraz z zapewnieniem niezbędnego wyposażenia dla przedszkoli, placówek edukacji ogólnej i zawodowej, placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie, wraz z zapleczem socjalnym. Dodatkowo zaplanowano działania w zakresie wdrażania rozwiązań pozwalających na realizację zadań edukacyjnych w systemie on-line oraz podniesienie standardu technologicznego systemu zdalnego nauczania, poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury oraz rozwój edukacji i uczenia się przez całe życie z uwzględnieniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W zakresie szeroko pojętej polityki młodzieżowej podejmowane będą również działania skierowane do tej grupy wiekowej. Oferta spędzania wolnego czasu, zajęcia szkolne i dodatkowe na wysokim poziomie, pobudzanie aktywności młodzieży to tylko niektóre elementy, które powinny zostać zrealizowane w ramach niniejszego celu strategicznego. Odpowiednie zagospodarowanie potencjału ludzi młodych powinno pozwolić na ich pozytywne spojrzenie na MOF Parczew oraz chęć kontynuacji nauki oraz życia zawodowego w regionie.

Podejmowane będą również działania w celu wyrównywania szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży z różnego rodzaju niepełnosprawnościami z uwagi na stale rosnące zapotrzebowanie na tego typu rozwiązania. Jest to szczególnie istotne w sytuacjach, gdy z uwagi na rodzaj niepełnosprawności istnieje konieczność zastosowania rozwiązań ukierunkowanych na potrzeby tych uczniów a rodzaj niepełnosprawności uniemożliwia zastosowanie form zdeinstytucjonalizowanych.

Efekty realizacji celu strategicznego będą widoczne zarówno w sferze infrastrukturalnej jak i w sferze społecznej. Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w MOF Parczew doprowadzi do podwyższenia poziomu życia mieszkańców oraz włączenia społecznego grup wykluczonych i defaworyzowanych.

Przewiduje się również realizację elementów związanych z ICT tak aby w pełni wykorzystać możliwości jakie daje wspierana infrastruktura społeczna i edukacyjna tak, aby w sytuacji wystąpienia obostrzeń dotyczących możliwości korzystania z tej infrastruktury, usługi mogły być świadczone przy wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych. Wdrożenie w sektorze publicznym rozwiązań cyfrowych, pozwoli zapewnić wysoki poziom jakości i dostępności e-usług skierowanych do obywateli i przedsiębiorstw. Realizacja wsparcia przyczyni się do zwiększenia zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej oraz usprawnienia procesów w administracji publicznej.

Cel zostanie zrealizowany poprzez następujące Priorytety Rozwojowe:

Priorytet Rozwojowy 1.1. Poprawa dostępu do usług polityki społecznej	Priorytet Rozwojowy 1.2. Wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych	Priorytet Rozwojowy 1.3. Poprawa dostępu do infrastruktury edukacji	Priorytet Rozwojowy 1.4. Poprawa jakości oferty edukacyjnej	Priorytet Rozwojowy 1.5. Wdrożenie rozwiązań cyfrowych w sektorze
--	---	--	--	--

CEL STRATEGICZNY 2 Wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Obszar realizacji celu charakteryzuje się słabym dostępem do kulturotwórczych usług publicznych oraz niewykorzystanym potencjałem turystycznym. W MOF Parczew występują duże potrzeby w zakresie rozwoju i ochrony infrastruktury opartej na unikalnym dziedzictwie kulturowym, historycznym i zabytkowym, która stworzy nową ofertę turystyczno-kulturalną i przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru funkcjonalnego zwiększając jego atrakcyjność turystyczną. Jednym z działań niezbędnych do podjęcia jest również zwiększenie dostępności oferty kulturalnej dla mieszkańców MOF i całego regionu. Należy zwrócić uwagę na wzmocnianie instytucji kultury w celu realizacji nowych wyzwań przed nimi stawianych w obszarze włączenia społecznego, kreowania integracji międzypokoleniowej oraz wzmocniania więzów społecznych w lokalnej społeczności, a także realizujących cele edukacyjne powiązane z prowadzoną działalnością kulturalną.

Realizacja celu przyczyni się również do wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności regionu poprzez poprawę dostępności i jakości usług publicznych w całym obszarze, podniesienie jakości kapitału ludzkiego, osiągnięte dzięki rozwojowi edukacji kulturalnej i ograniczenie wykluczenia społecznego. Zwiększenie/uzupełnienie oferty kulturalnej w MOF Parczew zwiększy atrakcyjność regionu, przyciągnie turystów, a tym samym może być czynnikiem wzrostu gospodarczego.

Obiekty dziedzictwa kulturowego i tereny zielone o wysokiej jakości i estetyce, są ważnym elementem krajobrazu MOF, wpływającym na jego atrakcyjność. W celu zwiększenia atrakcyjności kultury lokalnej na obszarze MOF Parczew istnieje potrzeba poprawy dostępności i poszerzenia oferty instytucji kultury o nowe funkcje oraz ich eksponowanie w przestrzeni, a także powiązanie potencjałów kulturowych z turystyką. Jednym z działań możliwych do realizacji w ramach niniejszego celu będzie włączenie do programów rozwoju kultury i turystyki obiektów dziedzictwa kulturowego. Istotna jest również ochrona zabytkowych obiektów kulturowych obronnych i przemysłowych. Jedną z form wykorzystania dostępnych zasobów może być ich zagospodarowanie w formie szlaków turystycznych lub tras rowerowych, a także historycznych szlaków kulturowych. Bardzo ważne jest również wykorzystywanie ocalałych obiektów dziedzictwa kulturowego jako bazy dla tworzenia instytucji kultury, udostępnianie zabytków na cele turystyczne oraz ochrona i eksponowanie miejsc pamięci narodowej. Działania realizowane w ramach celu będą polegały także na tworzeniu i odnowie obszarów rozwoju rekreacji wypoczynkowej i turystyki krajoznawczej służącej podnoszeniu walorów turystycznych. Przewiduje się również, że realizowane działania pozwolą na wsparcie procesu rewitalizacji społecznej i fizycznej MOF Parczew.

Realizacja celu wpłynie pozytywnie na poprawę jakości życia społecznego i pobudzenie aktywności społeczno-gospodarczej lokalnej społeczności. Cel zostanie zrealizowany zarówno poprzez realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych jak również działań miękkich. Do najważniejszych typów działań realizowanych w ramach celu możemy zaliczyć: tworzenie ścieżek/szlaków edukacyjnych i turystycznych (w tym rowerowych) wraz z małą infrastrukturą i oznakowaniem, renowację/konserwację/ochronę zabytków wraz z terenami przynależnymi, budowę/przebudowę budynków na cele kulturalne, tworzenie atrakcyjnych turystycznie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowych z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, rewitalizację dolin rzecznych poprzez tworzenie przestrzeni do spędzania czasu wolnego, wsparcie ośrodków kultury i promowanie dziedzictwa kulturowego. Działania w ramach niniejszego celu pozwolą na likwidację słabych stron i wykorzystanie potencjałów obszaru

w zakresie kultury i turystyki.

Przewiduje się również realizację elementów związanych z ICT tak aby w pełni wykorzystać możliwości jakie daje wspierana infrastruktura kultury i dziedzictwa kulturowego, tak aby w sytuacji wystąpienia obostrzeń dotyczących możliwości korzystania z tej infrastruktury usługi mogły być świadczone przy wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych.

Cel zostanie zrealizowany poprzez następujące Priorytety Rozwojowe:

Priorytet Rozwojowy 2.1. Wzmocnienie roli kultury i dziedzictwa kulturowego	Priorytet Rozwojowy 2.2. Wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego	Priorytet Rozwojowy 2.3. Rozwój zrównoważonej turystyki	Priorytet Rozwojowy 2.4. Rewitalizacja społeczna i przestrzenna obszarów zdegradowanych
--	--	--	--

CEL STRATEGICZNY 3 **Poprawa i tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego**

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy MOF Parczew charakteryzuje słaba dostępność przygotowanych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą. Ład przestrzenny, będąc zasadą nadrzędną gospodarowania przestrzenią, wraz z zasadą zrównoważonego rozwoju stanowi nadrzędny układ odniesienia dla wszelkich czynności inwestycyjnych podejmowanych na terenie Obszaru Funkcjonalnego, w odniesieniu do wszystkich poziomów planowania przestrzennego. Głównym podmiotem planowania przestrzennego jest gmina, wyposażona w szereg kompetencji władczych. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie OF, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będzie jedną z kluczowych zasad zrównoważonego rozwoju w latach 2021-2030. Użytkownicy przestrzeni publicznej mają prawo oczekiwać od władzy publicznej takiego zorganizowania przestrzeni, aby wartości, które leżą u podstaw współczesnego systemu zrównoważonego i odpowiedzialnego planowania przestrzennego były respektowane zarówno w trakcie prac nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, jak i w decyzjach administracyjnych.

Zwiększanie spójności terytorialnej i wzmacnianie współpracy na szczeblu samorządowym to zagadnienie zyskujące na znaczeniu w prowadzonych politykach publicznych w Polsce oraz pozostałych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Wyraża się ona w tworzeniu nowych instrumentów prowadzenia dialogu w wymiarze lokalnym, jak również ponadlokalnym, w tym pomiędzy szczeblem samorządowym i rządowym. W ujęciu aglomeracyjnym/metropolitalnym ogromne znaczenie dla zachowania spójności terytorialnej mają miejskie obszary funkcjonalne (MOF), które służą prowadzeniu kompleksowych działań w ramach stref oddziaływania największych miast i pozwalające na uporządkowanie wzajemnych powiązań gospodarczych, przestrzennych i społecznych.

Na potencjał gospodarczy Obszaru Funkcjonalnego składa się stopień koncentracji podmiotów gospodarczych, ich charakter, branża, w której działają, a także otoczenie biznesu służących zaspokojeniu potrzeb wewnętrznych i jej mieszkańców oraz potrzeb zewnętrznych. Procesy kształtujące sferę gospodarczą wpływają na dynamikę rozwoju społeczno - ekonomicznego JST. Powyższa zależność jest szczególnie zauważalna na szczeblu ponadlokalnym. Zjawiska

i przemiany gospodarcze w znacznym stopniu determinują kierunek oraz dynamikę rozwoju w pozostałych sferach. Rozwój miejscowej gospodarki jest szczególnie istotny dla mieszkańców OF, głównie ze względu na szansę zmniejszenia stopy bezrobocia i wzrost poziomu jakości życia. Wspierając procesy restrukturyzacyjne na szczeblu ponadlokalnym należy przede wszystkim dążyć do wzrostu liczby przedsiębiorstw w najważniejszych dla rozwoju MOF branżach, tj. budownictwie, przetwórstwie i usługach rynkowych, w tym w sekcji H (hotele i restauracje).

Można się spodziewać, że będzie rosło zapotrzebowanie na specjalistów. Pracodawcy coraz mniejszą wagę przywiązują do wykształcenia, dużo bardziej liczą się dla nich umiejętności i doświadczenie. Od wielu lat obserwuje się największy deficyt pracowników tzw. osób z fachem w ręku, jak elektrycy, spawacze czy technolodzy żywności. Takich osób brakuje na rynku pracy. Wciąż duże jest zapotrzebowanie na informatyków i specjalistów IT, które będzie wzrastać.

W gospodarce, którą dotyka kryzys, rośnie zapotrzebowanie na ludzi wiedzy, wysokich kompetencji, dzięki którym możliwe będzie odbudowanie utraconej pozycji rynkowej. Stąd bardzo ważną kwestią są zintegrowane kwalifikacje (znajomość zawodu + znajomość języków obcych) kompetencje miękkie (komunikacja, organizacja pracy, praca zdalna). Dlatego gminy z MOF Parczew z jednej strony powinny skupić się na tworzeniu warunków do rozwoju edukacji i e-edukacji, a z drugiej strony na umożliwianiu podnoszenia kwalifikacji mieszkańców.

Dobrze rozwinięta infrastruktura również może wywierać istotny wpływ na rozwój gospodarczy MOF poprzez podniesienie atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów.

Cel zostanie zrealizowany poprzez następujące Priorytety Rozwojowe:

<p>Priorytet Rozwojowy 3.1. Wspieranie aktywności zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo</p>	<p>Priorytet Rozwojowy 3.2. Rozwój przedsiębiorczości na terenie MOF Parczew</p>	<p>Priorytet Rozwojowy 3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich</p>	<p>Priorytet Rozwojowy 3.4. Poprawa jakości kształcenia poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy</p>
--	---	--	---

CEL STRATEGICZNY 4 Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu

Jak wynika z przeprowadzonych diagnoz, zagrożeniem dla MOF jest coraz częstsze występowanie zjawisk ekstremalnych takich jak m.in. susze, podtopienia i gwałtowne zjawiska atmosferyczne powodowane zmianami klimatu. Zjawiska te stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju. Zmiany klimatu są zjawiskiem globalnym, ale skutki tych zmian są odczuwalne przede wszystkim lokalnie. Działania adaptacyjne do zmian klimatu stają się coraz bardziej działaniami priorytetowymi dla samorządów lokalnych. Na terenie MOF Parczew identyfikowane są również potrzeby związane z poprawą stanu środowiska naturalnego. Obszar ten charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi oraz wysokim poziomem bioróżnorodności. W związku z tym w ramach celu niezbędne są również działania

chroniące obszary cenne przyrodniczo. Ochrona tych obszarów i udostępnienie ich społeczeństwu, w sposób bezpieczny dla przyrody, nie tylko wpłynie korzystnie na środowisko i bioróżnorodność, ale również na komfort życia mieszkańców. W celu poprawy stanu środowiska oraz bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców MOF Parczew, w obliczu zmian klimatu i idących za tym negatywnych skutków, niezbędnym jest zintensyfikowanie działań adaptacyjnych.

W ramach realizacji niniejszego celu strategicznego należy wyróżnić szereg zadań prowadzących do poprawy stanu środowiska oraz poprawy warunków i komfortu życia mieszkańców MOF Parczew w obliczu zmian klimatu i idących za tym negatywnych skutków. Istotna jest również kwestia poprawy sytuacji w zakresie bezpieczeństwa kryzysowego i zarządzania zasobami w przypadku wystąpienia zjawisk nagłych m.in. w zakresie rozwoju potencjału służb publicznych poprzez odpowiednie wyposażenie w sprzęt, systemy prognozowania i ostrzegania środowiskowego w celu podniesienia bezpieczeństwa mieszkańców MOF. Wspieranie inwestycji w zbiorniki retencyjne wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym rekreacyjną staną się także elementami systemu przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego. Inwestycje w zielono-błękitną infrastrukturę oraz rewitalizacja, odnowa i pielęgnacja terenów zielonych oraz cennych przyrodniczo pozwolą na likwidację problemów klimatycznych np. miejskiej wyspy ciepła. Istotne będą też działania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, które pozwolą na eliminację braków w niniejszym zakresie, szczególnie dotyczących infrastruktury wodociągowej oraz kanalizacyjnej na terenach wiejskich.

Efektom realizacji celu będzie zwiększenie zdolności adaptacyjnych oraz łagodzenie negatywnych skutków zmian klimatu dla środowiska, gospodarki, mieszkańców MOF Parczew oraz całego województwa lubelskiego i odwiedzających je przyjezdnych. Podejmowane działania przyczynią się do promowania systemów regeneracji i wymiany powietrza, osłabienia zjawiska tzw. miejskiej wyspy ciepła i ograniczenia niekorzystnych zjawisk związanych ze zmianami klimatu poprzez m.in. zwiększoną retencję wód opadowych oraz inne działania wspierające odporność środowiska naturalnego na zachodzące zmiany klimatyczne.

Cel wpłynie pozytywnie na zachowanie różnorodności biologicznej, a przez to na jakość życia mieszkańców (tereny zieleni pełnią także istotne funkcje zdrowotne i rekreacyjne). Ochrona obszarów cennych przyrodniczo pozwoli na wzmocnienie różnorodności biologicznej obszaru. Utrwali również wizerunek MOF Parczew jako terenu o dobrym stanie środowiska naturalnego, atrakcyjnego przyrodniczo o wysokim poziomie zachowania i ochrony kompleksów przyrodniczych oraz potencjale biologicznym. Wsparcie działań prowadzących do efektywnego wykorzystania i zachowania zasobów naturalnych pozwoli na przeciwdziałanie czynnikom powodującym obniżenie jakości obszarów cennych przyrodniczo. Należy zadbać również o poprawę funkcjonowania systemu zagospodarowania odpadów. Planowane działania powinny prowadzić do realizacji polityki gospodarki o obiegu zamkniętym, która również wpłynie na poprawę stanu środowiska. Cel przyczyni się także do uzupełnienia infrastruktury rekreacyjno - turystycznej na terenie MOF Parczew. Jego realizacja pomoże podnieść świadomość ekologiczną mieszkańców, co korzystnie będzie wpływać na ochronę środowiska naturalnego we wszystkich sferach.

Cel zostanie zrealizowany poprzez następujące Priorytety Rozwojowe:

Priorytet Rozwojowy 4.1. Zwiększenie odporności	Priorytet Rozwojowy 4.2. Wspieranie zrównoważone	Priorytet Rozwojowy 4.3. Ochrona bioróżnorodności	Priorytet Rozwojowy 4.4 Wspieranie zrównoważonej gospodarki	Priorytet Rozwojowy 4.5. Zwiększenie poziomu
--	---	--	--	---

*obszaru na
klęski
żywiłowe i
rozwój
błękitno-
zielonej
infrastruktury*

*j gospodarki
wodno-
ściekowej*

*odpadami w
tym rozwój
gospodarki o
obiegu
zamkniętym*

*wykorzystani
a OZE*

Kierunki Działań MOF Parczew

Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych interwencji i priorytetów rozwojowych stanowią kolejny poziom wdrażania niniejszej strategii. Zbiór tych kierunków pozwala na ogólne określenie zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć. Kierunki działań oznaczają zakres niezbędnych interwencji, które powinny być podejmowane przez JST MOF Parczew oraz partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Kierunki działań są zatem podstawą wdrażania strategii. Wskazanie w strategii kierunków działań lub, tam gdzie to jest możliwe, konkretnych działań jest zatem bardzo istotnym elementem prac nad dokumentem strategicznym. W kolejnych rozdziałach zostaną określone również oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki monitorujące ich osiągnięcie. Identyfikacja kluczowych zmian niezbędnych do realizacji założonych celów pozwoli na określenie najważniejszych kierunków interwencji, a następnie instrumentów realizacyjnych (w tym projektów) – mogą one znaleźć się już w części strategicznej lub też w części realizacyjnej dokumentu. Ważne jest, aby instrumenty przypisane były do poszczególnych celów i kierunków interwencji.

CEL STRATEGICZNY	PRIORYTET ROZWOJOWY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w MOF Parczew	Priorytet Rozwojowy 1.1. <i>Poprawa dostępu do usług polityki społecznej</i>	<ul style="list-style-type: none"> → modernizacja, adaptacja (do potrzeb osób potrzebujących) oraz zakup wyposażenia infrastruktury niezbędnej do świadczenia środowiskowych form wsparcia w miejscu zamieszkania, → budowa/przebudowa/ rozbudowa infrastruktury oraz zakup wyposażenia dla placówek zapewniających całodobową lub dzienną opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, → budowa/przebudowa/rozbudowa infrastruktury oraz zakup wyposażenia dla placówek mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym (w uzasadnionych przypadkach także zakup lokali mieszkalnych na przedmiotowe cele), → wsparcie istniejącej infrastruktury (mieszkania/lokale) wykorzystywanej w ramach najmu socjalnego,

	<p>Priorytet Rozwojowy 1.2. Wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją</p>	<ul style="list-style-type: none"> → rozwój usług opartych na formach zdeinstytucjonalizowanych i aktywizacja społeczno-zawodowa w miejscu zamieszkania, → rozwój usług opiekuńczych dla seniorów w tym opieka wytchnieniowa i teleporady, → zapewnienie opieki i specjalistycznych usług dostosowanych do potrzeb osób dorosłych, świadczonych w formach dziennych i całodobowych w centrach opiekuńczo-mieszkalnych, → organizowanie i prowadzenie zajęć umożliwiających nabycie, rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, → rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami
	<p>Priorytet Rozwojowy 1.3. Poprawa dostępu do infrastruktury edukacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> → budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów na potrzeby prowadzenia działalności edukacji przedszkolnej wraz z zapleczem socjalnym (m.in. place zabaw), i zapewnieniem niezbędnego wyposażenia, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, → budowa, rozbudowa, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów edukacyjnych na potrzeby prowadzenia działalności edukacji ogólnej i zawodowej (w tym szkoły specjalne przysposabiające do pracy) i zapewnieniem niezbędnego wyposażenia, które pozwoli na wsparcie procesu rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych w powiązaniu z zapotrzebowaniem dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, → działania informacyjno-promocyjne i edukacyjne promujące transport rowerowy

	<p>Priorytet Rozwojowy 1.4. Poprawa jakości oferty edukacyjnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> → wdrażanie rozwiązań pozwalających na realizację zadań edukacyjnych w systemie on-line oraz podniesienie standardu technologicznego systemu zdalnego nauczania, poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury (umożliwiającej m.in. skuteczne wykorzystywanie dostępu do szybkiego szerokopasmowego internetu), wyposażenie w niezbędny sprzęt oraz dostosowanie do warunków odpowiadających możliwościom osób z niepełnosprawnościami, → zakup nowoczesnego wyposażenia na potrzeby kształcenia zawodowego powiązanego z wymaganiami rynku pracy, → kształtowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych w tym kompetencji cyfrowych, → działania z zakresu aktywizacji młodzieży, w tym partycypacji obywatelskiej młodzieży, → dodatkowe zajęcia edukacyjne i specjalistyczne wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów oraz zwiększające szanse edukacyjne dzieci
	<p>Priorytet Rozwojowy 1.5. Wdrożenie rozwiązań cyfrowych w sektorze publicznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> → rozwój elektronicznych usług publicznych na poziomie regionalnym i lokalnym, → udostępnianie informacji sektora publicznego oraz cyfrowych zasobów pozostających w dyspozycji podmiotów spoza sektora publicznego w zakresie zasobów naukowych, kulturowych i administracji, → rozwój, modernizacja i integracja danych geodezyjnych zasobów powiatowych oraz zasobów wojewódzkich, ich udostępnienie w celu tworzenia związanych z nimi usług cyfrowych, → rozwój infrastruktury informacji przestrzennej, → rozwój cyberbezpieczeństwa, tj. wzmacnianie bezpieczeństwa świadczenia e-usług lub systemów informatycznych

CEL STRATEGICZNY 2 Wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Priorytet Rozwojowy 2.1. Wzmocnienie roli kultury i dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> → przygotowanie kompleksowej oferty turystycznej wspólnie z gminami OF PL, → ochrona, promocja i upowszechnienie zasobów dziedzictwa kulturowego, → digitalizacja dóbr kultury i zasobów bibliotecznych, → organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym dla różnych grup wiekowych, w różnych obszarach kultury wykorzystująca unikalne zasoby lokalne, → wzmocnienie edukacji kulturalnej poprzez rozszerzenie oferty edukacyjnej, podnoszenie poziomu wiedzy o kulturze, sztuce i twórcach, → wsparcie instytucji kultury, → wsparcie dla lokalnych twórców kultury, → budowa/rozbudowa/modernizacja budynków na potrzeby kulturalne wraz z uzupełniającymi funkcjami edukacyjnymi, społecznymi i włączającymi
	Priorytet Rozwojowy 2.2. Wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> → tworzenie atrakcyjnych turystycznie przestrzeni rekreacyjno-wypoczynkowych z wykorzystaniem walorów przyrodniczych z małą infrastrukturą, → zagospodarowanie terenu dolin rzecznych na cele społeczno- rekreacyjne z małą infrastrukturą, → tworzenie ścieżek/szlaków edukacyjnych
	Priorytet Rozwojowy 2.3. Rozwój zrównoważonej turystyki	<ul style="list-style-type: none"> → planowanie i tworzenie pieszych ścieżek/szlaków turystycznych wraz z małą infrastrukturą i oznakowaniem o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, → planowanie i tworzenie rowerowych ścieżek/szlaków turystycznych wraz z małą infrastrukturą i oznakowaniem o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, → tworzenie i promowanie lokalnych produktów turystycznych (sieciowanie produktów), → wsparcie infrastruktury turystycznej o zasięgu ponadlokalnym

	<p>Priorytet Rozwojowy 2.4. <i>Rewitalizacja społeczna i przestrzenna obszarów zdegradowanych</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> → modernizacja obszarów zdegradowanych i nadanie im nowej funkcji społecznej, → modernizacja i adaptacja budynków istniejących w celu dostosowania przestrzeni do pełnienia funkcji społeczno-gospodarczych i kulturalnych, → modernizacja społeczna na terenach zdegradowanych i zagrożonych trwałą marginalizacją, → rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej, np. siłownie na wolnym powietrzu, place zabaw, obszary rekreacji dla całych rodzin z uwzględnieniem lokalizacji terenów mieszkaniowych, → zapewnienie dostępności przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli szczególnie dla osób ze szczególnymi potrzebami
<p>CEL STRATEGICZNY 3 Poprawa i tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego</p>	<p>Priorytet Rozwojowy 3.1. <i>Wspieranie aktywności zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> → aktywizacja osób biernych zawodowo z terenu MOF Parczew poprzez organizację szkoleń z zakresu doradztwa zawodowego i organizację staży zawodowych, jak również szkoleń zawodowych dla osób trwale bezrobotnych przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy we wskazanym zakresie, → współpraca i wsparcie lokalnych pracodawców w tworzeniu miejsc pracy i poprawy kompetencji pracowników, → współpraca z przedsiębiorcami i jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia i rozwoju rynku pracy, → promocja firm z terenu MOF Parczew w zakresie dostępnych miejsc pracy, → wsparcie projektów na rzecz osób wykluczonych zawodowo lub długotrwale bezrobotnych

	<p>Priorytet Rozwojowy 3.2. Rozwój przedsiębiorczości na terenie MOF Parczew</p>	<ul style="list-style-type: none"> → zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez tworzenie wspólnych przestrzeni dla biznesu, nauki i mieszkańców, → ułatwianie dostępu do informacji o środkach finansowych oraz możliwościach ich wykorzystania dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, zachęcenie przedsiębiorców do korzystania z istniejących form wsparcia, → korzystanie z dobrych praktyk i wzorców przedsiębiorczych już istniejących i dobrze prosperujących firm, → zachęcenie do tworzenia i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na terenie MOF Parczew, → współpraca z instytucjami otoczenia biznesu, izbami gospodarczymi, start-upami, uczelniami w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości i innowacji, → edukacja przedsiębiorcza wraz z podnoszeniem kwalifikacji mieszkańców mająca na celu podjęcie działań w zakresie podjęcia własnej działalności gospodarczej, → wykorzystywanie posiadanych zasobów rynku produktów lokalnych w celu ożywienia lokalnej sieci drobnych dostawców, → ułatwienia i pomoc w załatwianiu spraw administracyjnych, → promowanie lokalnych produktów w celu ułatwienie lokalnym producentom możliwości sprzedaży swoich wyrobów
	<p>Priorytet Rozwojowy 3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> → zachęcenie lokalnych producentów poprzez promocję wytwarzania produktów rolniczych ze szczególnym naciskiem na produkty rolnictwa ekologicznego i produktu lokalnego, → promocja produktów i potraw lokalnych z MOF Parczew poprzez organizację „festiwali” produktów lokalnych i ekologicznych, → działania w zakresie promowania i wspierania sektora rolniczego MOF Parczew jako rynku dobrej jakości produktu, jak również możliwego rynku pracy dla obcokrajowców, → przeprowadzenie badania rynku lokalnych producentów rolnych w celu inwentaryzacji lokalnych produktów, a następnie stworzenia bazy w celu ułatwienia dostępności i identyfikacji dla producentów i nabywców

	<p>Priorytet Rozwojowy 3.4.</p> <p><i>Poprawa jakości kształcenia poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> → współpraca placówek oświatowych z lokalnymi przedsiębiorstwami, uczelniami wyższymi i innymi jednostkami w celu dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, → realizacja i wspieranie projektów na rzecz poprawy jakości edukacji w szkołach i placówkach oświatowych, → podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli, → wymiana zagraniczna młodzieży, → tworzenie nowych kierunków kształcenia zgodnych z aktualnym zapotrzebowaniem rynku pracy w placówkach oświatowych, → rozwój form doradztwa zawodowego dla uczniów szkół, → wspieranie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej, → rozwój form pozalekcyjnych form edukacji, → organizacja i rozwój nowoczesnych form i metod kształcenia m.in. różnych form edukacji zdalnej, → rozwój kompetencji kluczowych uczniów
<p>CEL STRATEGICZNY 4</p> <p>Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu</p>	<p>Priorytet Rozwojowy 4.1.</p> <p><i>Zwiększenie odporności obszaru na klęski żywiołowe i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> → wyposażenie/doposażenie w sprzęt i materiały do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym doposażenie magazynów przeciwpowodziowych, → rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego, → budowa, przebudowa, rozbudowa, remont budowli i urządzeń dla celów ochrony przed pożarami lasów, → inwestycje w zakresie małej retencji wodnej, → budowa, przebudowa, rozbudowa, remont infrastruktury służącej do retencjonowania i/lub zagospodarowania wód opadowych, → rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury oraz zastosowanie wodoprzepuszczalnych nawierzchni, → działania informacyjno-edukacyjne i edukacyjne w zakresie ekologii, kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych

	<p>Priorytet Rozwojowy 4.2. Wspieranie zrównoważonej gospodarki wodno- ściekowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> → budowa/modernizacja komunalnych sieci kanalizacyjnych oraz budowa, modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych wraz z zagospodarowaniem osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków, → budowa przydomowych oczyszczalni ścieków wraz z zagospodarowaniem osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków, → budowa/modernizacja systemów kanalizacji deszczowej, → budowa/modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę z uwzględnieniem ujęcia, uzdatniania oraz przesyłu wody, w tym również wyposażenie w systemy zmniejszające straty w dostawach i zmniejszające ryzyko wystąpienia awarii
	<p>Priorytet Rozwojowy 4.3. Ochrona bioróżnorodności</p>	<ul style="list-style-type: none"> → działania ochronne mające na celu zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, → budowa, rozwój ośrodków oraz centrów ochrony różnorodności biologicznej w oparciu o gatunki rodzime na obszarach miejskich i pozamiejskich. np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki, → rozwój infrastruktury związanej z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo służącej ograniczeniu antropopresji i degradacji środowiska m.in. utworzenie stref wypoczynkowych, itp. elementów związanych z udostępnianiem i zachowaniem terenów zielonych oraz bioróżnorodności, → wsparcie mechanizmów zarządzania ochroną przyrody i krajobrazu poprzez opracowanie dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody oraz inwentaryzację przyrodniczą i krajobrazową, → zastosowanie błękitno – zielonej infrastruktury do ochrony różnorodności biologicznej i zapewnienia ciągłości w strukturze krajobrazu m.in. poprzez budowę ciągów pieszych i rowerowych, obiektów małej infrastruktury, obiektów sanitarnych, rekreacyjnych

	<p>Priorytet Rozwojowy 4.4 Wspieranie zrównoważonej gospodarki odpadami w tym rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym</p>	<ul style="list-style-type: none"> → budowa/rozbudowa/modernizacja infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych (w tym budowa / modernizacja PSZOK, punktów napraw i przygotowania do ponownego użycia, systemowe zagospodarowanie odpadów w kompostownikach przydomowych), → modernizacja istniejących instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych wraz z dostosowaniem do przetwarzania odpadów biodegradowalnych zbieranych selektywnie, → rekultywacja składowisk odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne, → usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, → wsparcie instalacji do unieszkodliwiania odpadów medycznych, → minimalizowanie zużycia surowców, ilości wytwarzanych odpadów produkcyjnych, emisji zanieczyszczeń i strat energii służące osiągnięciu założeń Gospodarki o Obiegu Zamkniętym, → zamykanie obiegu odpadów organicznych, w tym przetwarzanie/wykorzystanie odpadów organicznych np. biomasa i bioprodukty
--	--	---

	<p style="text-align: center;">Priorytet Rozwojowy 4.5. Zwiększenie poziomu wykorzystania OZE</p>	<ul style="list-style-type: none"> → przebudowa/wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych o paliwa stałe, w tym zastosowanie systemów grzewczych opartych na niskoemisyjnych źródłach energii/OZE wraz z przyłączami budynków do sieci gazowej i sieci ciepłowniczej, → kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej w tym: instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności, → budowa energooszczędnych/ budynków użyteczności publicznej, → kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w tym: instalacja urządzeń OZE, systemów zarządzania energią, przyłączeniem do ciepła systemowego oraz promowaniem energooszczędności, → efektywne sieci ciepłownicze/chłodnicze wraz z magazynami energii (budowa/rozbudowa/modernizacja), → budowa/rozbudowa/przebudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego, → budowa instalacji do produkcji biopaliw, biopłynów i biometanu, → budowa/rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci), → budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE), → budowa/rozbudowa/przebudowa lokalnych źródeł energii produkujących energię elektryczną i/lub ciepło/paliwa zdekarbonizowane z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości w oparciu o lokalne zidentyfikowane zasoby lub wraz z infrastrukturą sieciową
--	--	--

8. Oczekiwane rezultaty, wskaźniki produktów i rezultatów

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego skierowana jest na wyzwania stojące przed Partnerami Porozumienia. Cele Strategiczne wyznaczają najistotniejsze obszary, w których zdiagnozowano problemy. Oczekiwane rezultaty wskazują jaki efekt planowanych działań zostanie osiągnięty. Strategia wyznacza w tym miejscu, jakie transformacje są niezbędne na danym obszarze, aby wypracować założone efekty. Planowane zmiany muszą mieć charakter wielowymiarowy zarówno organizacyjny instytucjonalno - funkcjonalny, regulacyjny określający normy, procedury, zasady, jak też niezbędne jest wprowadzenie zmian w zakresie zasobów materialnych i niematerialnych: infrastruktura, zasoby ludzkie, umiejętności.

Rezultaty zaplanowanych działań będą mierzone przy pomocy wskaźników rezultatu i produktu:

Wskaźniki rezultatu - dostarczą informacji o zmianach jakie nastąpiły po zakończeniu realizacji założeń w porównaniu z wartością bazową są one bezpośrednio powiązane ze wskaźnikami produktu. Wskaźniki rezultatu pokazują bezpośredni efekt, następujący w trakcie oraz po realizacji projektu.

Wskaźniki produktu - odnoszą się do wszystkich produktów, które powstały w trakcie realizacji celów strategii, są to zasoby materialne oraz usługi.

Wskaźniki zostaną wyznaczone na poziomie każdego z Celów Strategicznych. Podobnie jak cele strategiczne i operacyjne, rezultaty działań muszą być weryfikowalne i mierzalne, co pomoże ustalić stopień zaawansowania realizacji założeń dokumentu. Przewidywane i oczekiwane rezultaty podjętych działań zaprezentować można w układzie tabelarycznym jako wartość bazową w odniesieniu do oczekiwanych efektów końcowych. Zaprezentowane wskaźniki są bezpośrednio powiązane z programami operacyjnymi, w tym z programem Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Mając na uwadze charakter niniejszego dokumentu oraz zróżnicowany zakres możliwych źródeł finansowania przedsięwzięć, pamiętać należy o tym, iż wskaźniki mogą podlegać aktualizacji zgodnie z zapisami poszczególnych programów operacyjnych poziomu krajowego.

CEL STRATEGICZNY 1		
Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w MOF Parczew		
Wskaźnik	Oczekiwany kierunek zmiany	Źródło danych
<i>Ludność objęta projektami w ramach strategii ponadlokalnej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Wspierane strategię ponadlokalne</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przebudowanych lub rozbudowanych przedszkoli</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba doposażonych przedszkoli</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba doposażonych szkół</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów

<i>placówek opieki nad dziećmi</i>		
<i>Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przedstawicieli kadr szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem świadczonym przez szkoły ćwiczeń</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba rozwiązań wykorzystujących informacje sektora publicznego/dane prywatne</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba osób objętych szkoleniami w zakresie kompetencji cyfrowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
CEL STRATEGICZNY 2		
Wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego		
<i>Ludność objęta projektami w ramach strategii ponadlokalnej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Wspierane strategie ponadlokalne</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba obiektów kulturalnych i</i>	Wzrost	dane własne Partnerów

<i>turystycznych objętych wsparciem</i>		
<i>Liczba instytucji kultury objętych wsparciem</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wspartych obiektów w miejscach dziedzictwa naturalnego</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
CEL STRATEGICZNY 3		
Poprawa i tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego		
<i>Liczba projektów skierowanych do osób biernych zawodowo, długotrwale bezrobotnych mających na celu aktywizację zawodową</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba projektów nakierowanych na promocję przedsiębiorczości</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Nowe podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba projektów na rzecz promocji lokalnych produktów i przedsiębiorców</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba zrealizowanych projektów na rzecz poprawy jakości edukacji w szkołach i placówkach oświatowych</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba nowopowstałych kierunków kształcenia zgodnych z aktualnym zapotrzebowaniem rynku pracy</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
CEL STRATEGICZNY 4		
Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu		
<i>Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmiany klimatu</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Pojemność obiektów małej retencji</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wspartych obiektów związanych z ochroną przyrody</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wspartych form ochrony przyrody</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-</i>	Wzrost	dane własne Partnerów

<i>edukacyjnych w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym</i>		
<i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba powstałych magazynów energii elektrycznej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Pojemność magazynów energii elektrycznej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Dodatkowa moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów
<i>Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej</i>	Wzrost	dane własne Partnerów

9. System wdrażania i monitoringu Strategii

System zarządzania

Wdrażanie i monitoring strategii jest kluczowym elementem realizacji założeń w niej zawartych i osiągnięciu korzyści dla społeczeństwa. Funkcjonować będzie jako proces ciągły i konsekwentnie wdrażany poprzez współpracę wszystkich zaangażowanych - jednostek samorządu terytorialnego, lokalnych społeczności i przedsiębiorców. Współpraca pomiędzy interesariuszami oparta na relacjach partnerskich wpłynie na sprawność realizacji strategii i wykorzystania dostępnych funduszy przeznaczonych na realizację jej celów.

Gmina miejsko – wiejska Parczew i Gmina Siemień podjęły współpracę w procesie wdrażania strategii w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Parczew na mocy porozumienia międzygminnego. By zapewnić skuteczność realizacji założonych celów, transparentność podejmowanych decyzji oraz podkreślić rolę wszystkich partnerów proces zarządzania wymaga określenia przejrzystej struktury systemu wdrażania strategii. Ze względu na specyfikę MOF Parczew, w skład której wchodzi tylko dwie jednostki samorządu terytorialnego, wybrano uproszczony system zarządzania kładący nacisk na partycypację społeczną składający się z: Rady Porozumienia, Zespołu Operacyjnego oraz Rady Społeczno – Gospodarczej.

Procedury dotyczące Strategii MOF Parczew

Opracowanie dokumentu

Zakres strategii rozwoju ponadlokalnego określa ustawa o samorządzie gminnym, odwołując się do wymaganego zakresu strategii rozwoju gminy (art. 10e). Jest to minimum warunków, jakie musi spełnić strategia ponadlokalna. Podmiot przygotowujący dokument może zamieścić w nim dodatkowe elementy, jeśli jest to zasadne ze względu na zakres tematyczny podejmowany w danej strategii.

Strategia MOF Parczew została opracowana przy pełnym nadzorze ze strony organów Porozumienia. W proces przygotowania dokumentu włączono również grono lokalnych interesariuszy. Skuteczność proponowanych działań będzie zależała od poziomu zrozumienia treści strategii oraz skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk, dlatego realizację dokumentu oparto o kilka zasady i mechanizmów:

- partycypacja i partnerstwo, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji - realizowana poprzez wieloetapowe konsultacje społeczne;
- otwartość, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantująca jego zróżnicowany skład;
- zintegrowany charakter działań i przedsięwzięć wynikających ze strategii - realizowany poprzez opracowanie listy projektów ZIT;
- transparentność, czyli przejrzystość działań, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań - realizowana poprzez powszechne publikowanie informacji na temat Strategii MOF Parczew i Porozumienia;
- elastyczność reagowania, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania strategii w zależności od zmian w otoczeniu - realizowana poprzez możliwość aktualizacji dokumentu;
- efektywność, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu

najlepszych efektów z poniesionych nakładów – realizowany poprzez efektywne wykorzystanie środków w programie regionalnym i programach krajowych;

→ priorytet finansowania dla programów i projektów wpisanych wprost do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają – realizowany poprzez wykorzystanie instrumentu ZIT;

Aktualizacja dokumentu

Aktualizacja Strategii MOF Parczew będzie odbywać się w tym samym trybie co jej opracowanie i przyjęcie. Strategia podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna obszaru objętego strategią albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa.

Aktualizacja strategii ZIT wymaga każdorazowo uzyskania ponownej opinii IZ programem regionalnym wg procedur opiniowania, dlatego też, na etapie opracowania dokumentu przyjęto pewien stopień ogólności i elastyczności zapisów, którą powinny cechować się dokumenty planistyczne i strategiczne. Uszczegółowienie zapisów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego ma miejsce poprzez odesłania do źródeł zewnętrznych np.: innych dokumentów, raportów, regulaminów, statutów.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

W przypadku dokumentów wykonawczych dla Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF Parczew możemy wskazać obowiązkowe lub fakultatywne lokalne dokumenty strategiczne lub planistyczne poszczególnych JST. Kluczowy dla wdrażania założeń Strategii MOF jest efekt synergii z lokalnymi strategiami rozwoju. Ważnymi lokalnymi dokumentami w perspektywie finansowej 2021-2027 będą również programy rewitalizacji.

Monitoring i ewaluacja postanowień strategii

W celu przeprowadzenia procesu przygotowania, wdrażania i monitorowania Strategii ze struktur Partnerów zostanie powołany Zespół Operacyjny.

Proces monitorowania polegał będzie na stałym gromadzeniu informacji koniecznych do oceny postępów wykonania przyjętych zapisów Strategii oraz systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących dzięki realizacji poszczególnych założonych celów.

Monitoring będzie prowadzony jednocześnie na kilku płaszczyznach, a jego efektem będzie opracowanie rocznych sprawozdań z realizacji wytyczonych celów.

Głównym celem prowadzenia monitoringu w pierwszym okresie funkcjonowania będzie ocena zakresu współpracy poszczególnych podmiotów.

-

Systematycznie realizowany monitoring strategii pozwoli na realną ocenę wdrażanych zadań zważając na poziom osiąganych wskaźników i wykorzystania środków finansowych. Wykorzystanie funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć i projektów zapisanych w strategii będzie również weryfikowane poprzez instytucje zarządzające funduszami oraz instytucje kontrolujące ustanowione przepisami prawa.

W razie potrzeb strategia będzie podlegała procedurze aktualizacji, która może wynikać ze zmiany uwarunkowań lokalnych, regionalnych, krajowych lub międzynarodowych, pojawienia się nowych problemów i potrzeb lub nowych szans rozwojowych. Głównym warunkiem podjęcia aktualizacji będą wnioski z prowadzonego monitoringu oraz uwarunkowań zewnętrznych.

Istotnym elementem procesów nadzorczych nad Strategią będzie trój etapowa ewaluacja. Obowiązek przeprowadzenia ewaluacji dotyczy wyłącznie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji dokonywanej przed formalnym przyjęciem dokumentu (ewaluacja ex-ante). Ewaluacja mid-term przeprowadzana w połowie okresu obowiązywania dokumentu strategicznego oraz ewaluacja ex-post dokonująca całościowej oceny zrealizowanych przedsięwzięć to elementy fakultatywne. Ewaluacja mid-term może być również istotną przesłanką do podjęcia decyzji o aktualizacji dokumentu strategicznego.

Konsekwentnie realizowany proces monitoringu i ewaluacji postanowień strategii będzie istotnym elementem systemu wdrażania. Pozwoli na skuteczną ocenę realizowanych działań zarówno pod kątem osiągania zakładanych wskaźników jak i efektywnego wydatkowania środków finansowych.

Przeprowadzenie **ewaluacji ex-ante** będącej początkowym procesem nadzorczym Strategii MOF Parczew wynika z art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2019, poz. 1295 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Ewaluacja ex-ante projektu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF została opracowana w celu oceny jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Zgodnie z wytycznymi zawartymi w opracowaniu pn.: Strategia Rozwoju Gminy. Praktyczny poradnik. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. 2020 r. ocenie poddano m.in.:

- diagnozę sytuacji społeczno-ekonomicznej MOF Parczew w odniesieniu do realizacji celów strategicznych,
- wewnętrzną spójność dokumentu poprzez ocenę trafności i kompletności dokumentu, poprawności metodycznej dokumentu i systemu realizacji, ocenę merytoryczną wewnętrzną spójności dokumentu oraz wewnętrzną, wizualną ocenę dokumentu,
- zewnętrzną spójność dokumentu,
- ocenę systemu wdrażania i systemu monitoringu,
- ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania.

Ewaluację Strategii MOF Parczew przeprowadzono po zakończonym etapie konsultacji przez wszystkich jej interesariuszy. W procesie ewaluacji uczestniczyli członkowie Rady i Zespołu Operacyjnego MOF Parczew, a udzielone przez nich odpowiedzi podczas trwania badań jakościowych pozwoliły na wskazanie ich oceny dokumentu w odniesieniu do kryteriów ewaluacyjnych. Analiza badań jakościowych wykazała, iż wyzwania rozwojowe są trafne, a wskazane w Strategii MOF Parczew postanowienia są możliwe do osiągnięcia. Wysoko oceniono również skuteczność zaplanowanej interwencji, przy czym zwrócono jednak uwagę na dynamiczną sytuację gospodarczą i polityczną na świecie, które mogą wpływać na zmianę kształtu interwencji. Zasoby przeznaczone na realizację działań zaplanowanych w Strategii MOF Parczew umożliwiają realizację celów i osiągnięcie przyjętej w dokumencie wizji obszaru. Zdaniem uczestników badań dokument jest spójny, przejrzysty i klarowny a jego poszczególne elementy wynikają z poprzednio podjętych prac i analiz.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej MOF Parczew została sporządzona jako odrębny dokument. Zgodnie z opracowanym raportem ewaluacyjnym: wykorzystanie aktualnych danych dostępnych w ramach baz JST oraz statystyki publicznej wskazuje na rzetelne wykonanie diagnozy.

Powyższe pozwoliło na stwierdzenie, że poddany ocenie projekt Strategii jest kompletny i zawiera wszystkie zalecane elementy strategii rozwoju gminy. Ponadto wykazuje się wysoką

spójnością wewnętrzną i trafnością. Struktura dokumentu wskazuje na wysokiej jakości konsekwencje podjętych działań. Co istotne w tego typu dokumentach, poruszane aspekty bezpośrednio wynikają z uprzednio przedstawionych w diagnozie. Dopasowanie wskaźników do określonych w dokumencie kierunków działań sugeruje, że system realizacji i monitorowania został prawidłowo zaplanowany. Również ocena zewnętrznej spójności przebiegła pozytywnie. Wykazano, że projekt Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF Parczew jest zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu na szczeblu krajowym i wojewódzkim. Pozytywną ocenę otrzymała również część dokumentu dotycząca systemu jego wdrażania i monitoringu. Ramy finansowe i źródła finansowania wykazano na poziomie szczegółowości odpowiadającemu etapowi realizacji. Przeprowadzona ewaluacja pozwoliła na sformułowanie wniosków i rekomendacji, które zostały wprowadzone na kolejnych etapach prac.

10. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii

Skuteczność wdrażania Strategii uzależniona jest przede wszystkim od możliwości finansowych Partnerów, w szczególności środków pozyskiwanych ze źródeł zewnętrznych na realizację przedsięwzięć i projektów. Istotne znaczenie w procesie realizacji zaplanowanych działań ma zapewnienie odpowiedniej wysokości środków własnych jak również zaangażowanie środków krajowych z przeznaczonych funduszy i programów. Ze względu na wielkość zaplanowanych działań kluczowe znaczenie mają jednak fundusze europejskie. Jednym z instrumentów finansowania będą również kredyty bankowe i pożyczki.

Wyznaczenie ram finansowych jest konieczne do oceny możliwości realizacji założeń strategii. Realizacja przedsięwzięć strategicznych może mieć także różnorodne formy finansowania przedsięwzięć. Perspektywa finansowa UE 2021-2027 daje możliwość wykorzystania zarówno instrumentów finansowych (zwrotnych) jak i dotacji oraz subwencji bezzwrotnych. Istnieje również możliwość wykorzystania finansowania w formie partnerstwa publiczno-prywatnego w tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje mechanizm Porozumień Terytorialnych określony w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Podjęcie decyzji o realizacji projektów należy każdorazowo rozpatrywać możliwości budżetowe JST w kontekście istniejących źródeł i form finansowania w oparciu o zasady:

- dywersyfikacja źródeł finansowania jako główna zasada wdrażania Strategii
- korzystanie z różnych form finansowania – dotacje oraz instrumenty finansowe (pożyczki, poręczenia, gwarancje itp.)
- korzystanie ze środków europejskich na różnych poziomach (program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej)
- korzystanie z funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską (np. programy LIFE, Horyzont, COSME, itp.)
- uczestnictwo w międzynarodowych projektach sieciowych (np. programy Interreg, Central Europe)

Warto mieć również na uwadze inne zewnętrzne źródła finansowania. Ważnym programem uzupełniającym interwencję Polityki Spójności na lata 2021-2027 jest Krajowy Plan Odbudowy

(KPO) przygotowany na podstawie ogłoszonego w maju 2020 r. Europejskiego Planu Odbudowy i jego filaru pn. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Celem interwencji w ramach KPO jest przede wszystkim odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii COVID-19 i obejmuje obszary związane z zieloną gospodarką, cyfryzacją, innowacyjnością gospodarki, zatrudnieniem, działalnością badawczą

- rozwojową, sektorem ochrony zdrowia oraz projektami w obszarze transportu i energetyki. Dodatkowo katalog źródeł finansowania może objąć:

- środki budżetu państwa pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, w tym dedykowane fundusze i programy, np. Polski Ład, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych,
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
- inne fundusze europejskie, takie jak fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki prywatne uzyskiwane na drodze zawiązywanych w ramach realizacji Strategii partnerstw publiczno-prywatnych,
- kredyty bankowe, pożyczki i inne zwrotne instrumenty finansowe.

Szczególnie istotne znaczenia dla finansowania przedsięwzięć mogą mieć następujące programy:

FEL	<i>Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 Cele strategiczne i operacyjne Programu FEL 2021-2027: CP1 - Bardziej inteligentna Europa (EFRR) CP2 - Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa (EFRR) CP3 - Lepiej połączona Europa (EFRR) CP4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym (EFRR i EFS+) CP5 - Europa bliżej obywateli (EFRR)</i>
FEnIKS	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko</i>
FENG	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki</i>
FERS	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027</i>
FERC	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy</i>
FEPW	<i>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej</i>
FST	<i>Fundusz Sprawiedliwej Transformacji</i>
KPO	<i>Krajowy Plan Odbudowy</i>

KE i sieciowe	<i>CEF - transport, energetyka i telekomunikacja</i> <i>LIFE - ochrona środowiska, klimatu</i> <i>Horyzont - badania naukowe i innowacyjne</i> <i>COSME - konkurencyjność europejskich małych i średnich przedsiębiorstw</i> <i>EFIS - infrastruktura i innowacje sieciowe (np. Interreg) i Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy</i>
---------------	--

11. Włączenie lokalnych interesariuszy w przygotowanie i realizację Strategii MOF Parczew

Strategia MOF Parczew została opracowana z udziałem partnerów społeczno-gospodarczych na każdym etapie prac. Takie podejście pozwoliło na wykorzystanie potencjału wszystkich zaangażowanych stron i jednocześnie ma budować poczucie wspólnej odpowiedzialności władz samorządowych i mieszkańców za przygotowanie dokumentu, a następnie jego realizację. Lokalne grupy interesariuszy składające się m.in. z przedstawicieli podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji zostały włączone w prace nad przygotowaniem i będą włączone również w działania związane z wdrażaniem Strategii.

Należy zaznaczyć, że Strategia ma rozwiązywać problemy rozwojowe obszaru, ze szczególnym nastawieniem na projekty o charakterze zintegrowanym. Dlatego też, proces tworzenia i realizacji dokumentu zaplanowano w taki sposób, aby lokalni interesariusze mieli możliwość przedstawienia własnych potrzeb i pomysłów w zakresie rozwoju obszaru metropolitalnego.

Konsultacje społeczne - tryb ustawowy

Włączenie lokalnych interesariuszy w proces opracowania dokumentu poprzez konsultacje społeczne prowadzone w trybie art. 6 ust. 3-6 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324). Zgodnie z wymogami, proces ten powinien trwać nie mniej niż 35 dni od dnia ogłoszenia na stronie internetowej informacji o rozpoczęciu konsultacji.

Zakres, termin i sposób organizacji procesu konsultacji ogłoszono na stronach internetowych jednostek samorządu terytorialnego przygotowujących projekt Strategii. Konsultacje były realizowane w terminie **od do r.** Narzędzia konsultacyjne, które zostały wykorzystane w procesie to publikacja projektu dokumentu na stronach internetowych wszystkich Partnerów MOF Parczew i zbieranie opinii w formie pisemnej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego oraz otwarte spotkania konsultacyjne. W tym czasie każdy interesariusz mógł przesłać swoje uwagi do dokumentu.

W celu zapewnienia udziału w konsultacjach możliwie szerokiego udziału lokalnych interesariuszy, przeprowadzono akcję informacyjno-promocyjną. Podjęte działania miały na celu poinformowanie i zainteresowanie prowadzonymi konsultacjami wszystkich grup interesariuszy (m.in. mieszkańców, przedsiębiorców i przedstawicieli organizacji pozarządowych). Akcje informacyjno-promocyjne prowadzone były z wykorzystaniem następujących kanałów komunikacji:

- ogłoszenia o konsultacjach w formie kolorowego plakatu w formacie A3 do dystrybucji bezpośredniej w liczbie 50 szt.,

→ grafiki oraz krótkie informacje zachęcające mieszkańców do udziału w konsultacjach publikowane w formie artykułów na stronach gmin MOF oraz portalu Facebook.

Konsultacje prowadzone były w szczególności z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

W trakcie otwartych spotkań konsultacyjnych został zaprezentowany przedmiot debaty, następnie zebrano opinie uczestników nt. przedstawionych założeń Strategii, dodatkowo były udzielane wyjaśnienia i odpowiedzi na pytania. Głównymi adresatami procesu byli mieszkańcy MOF Parczew, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Zaangażowanie lokalnych interesariuszy było niezwykle istotnym elementem procesu opracowania Strategii. W spotkaniach konsultacyjnych wzięły udział łącznie **..... osoby** w tym w **poszczególnych lokalizacjach:**

→ Parczew – – spotkanie -uczestników,

→ Siemień – – spotkanie -uczestników

Konsultacje pisemne, w tym za pośrednictwem poczty elektronicznej, stanowiły uzupełnienie otwartych spotkań konsultacyjnych i pozwoliły na włączenie w proces partycypacyjny jak największej liczby mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami. Wypełnione formularze można było przysłać na adres poczty elektronicznej **.....**, ponadto istniała możliwość przekazania wypełnionego formularza podczas spotkań konsultacyjnych lub na adres **.....**. Drogą elektroniczną wpłynęło **.... uwag** z wykorzystaniem formularza

12. Opiniowanie dokumentu Strategii MOF Parczew

Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - projekt strategii rozwoju ponadlokalnego jest opiniowany przez właściwy zarząd województwa w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Podlega on również strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Opinię o zasadności przeprowadzenia oceny oraz o jej zakresie wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

Ze względu na fakt, iż dokument Strategii MOF pełni jednocześnie funkcję Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, Związek ZIT powinien uzyskać potwierdzenie możliwości finansowania projektów wskazanych w Strategii ZIT ze środków programu regionalnego. Potwierdzeniem finansowania Strategii ZIT, jak również wskazanych w niej projektów, jest opinia właściwej Instytucji Zarządzającej. Dodatkowo, w związku z tym że przedsięwzięcia wynikające ze Strategii ZIT mają być współfinansowane również ze środków krajowego programu, wymagana jest dodatkowo opinia ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pod kątem zgodności Strategii ZIT z Umową Partnerstwa oraz w zakresie możliwości finansowania projektów ze środków programu krajowego.

Opiniowanie dokumentu przez Zarząd Województwa Lubelskiego

Proces ten ma na celu zapewnienie systemowej spójności dokumentów oraz umożliwienie komplementarności działań podejmowanych na różnych poziomach zarządzania. Zarząd Województwa Lubelskiego wydaje stosowną opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania

projektu strategii rozwoju ponadlokalnego. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest spójna w zakresie polityki przestrzennej ze strategią rozwoju województwa.

Procedura opiniowania strategii pod względem zgodności z SRWL 2030 będą realizowane przez Departament Strategii i Rozwoju w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego w Lublinie. Opinia na temat zgodności dokumentów strategicznych zostanie przedłożona niezwłocznie po zakończeniu procesu do DZ PR, odpowiedzialnego za opiniowanie w zakresie możliwości finansowania Strategii ZIT.

Projekt Strategii MOF Parczew zostanie przekazany do Zarządu Województwa Lubelskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie lubelskim określonych w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Dokument został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przeprowadzenie Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii MOF Parczew do roku 2030 nastąpiło w r., na mocy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) (dalej: ustawa ooś). Opracowanie Prognozy ma na celu dokonanie oceny skutków środowiskowych realizacji ustaleń Strategii MOF w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, wskazanie potencjalnie uciążliwych lub korzystnych dla środowiska ustaleń oraz podanie rozwiązania poprawiającego istniejący i planowany sposób zagospodarowania terenu.?

Zgodnie z procedurą zawartą w ustawie ooś, na mocy art. 53, dział IV, rozdz. 2, otrzymano uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo znak: WOOS.) i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie (pismo znak:). Kolejnym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko było opiniowanie Strategii MOF wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Opinie przygotowują organy biorące udział w uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie.

Przy opracowywaniu Prognozy, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, przeanalizowano oddziaływanie na wszystkie elementy środowiska, w tym, m.in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. Również z zakresie obszarów chronionych oraz objętych siecią Natura 2000 i ich integralności.

Prognoza została opracowana w taki sposób, aby wnioski z przeprowadzonych analiz, propozycje łagodzenia potencjalnych oddziaływań negatywnych, a także rekomendacje były przydatne na wszystkich szczeblach wdrażania projektu Strategii MOF. Analizy przeprowadzone na potrzeby Prognozy wykazały, że dokument spełnia większość celów dokumentów wyższego szczebla. Ponadto, Strategia MOF będzie pozytywnie wpływać na środowisko MOF. Szczególnie korzystny wpływ ocenia się w kontekście jakości powietrza, klimatu akustycznego oraz życia i zdrowia mieszkańców. Negatywne oddziaływania na środowisko mogą wystąpić, jednak przewiduje się, że będą miały one charakter krótkotrwały (w trakcie realizacji inwestycji). Strategia MOF przyczyni się do efektywniejszego wykorzystania zasobów naturalnych oraz popularyzacji transportu nisko- i zeroemisyjnego. Kierunki działań Strategii MOF zostały skonstruowane w sposób uwzględniający dbałość

o środowisko z zapewnieniem rozwoju gospodarczego i społecznego w perspektywie wieloletniej.

Opiniowanie dokumentu przez IZ PR oraz MFiPR

Zgodnie z art. 34 ust. 6 pkt 2 ustawy Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 dokonuje weryfikacji możliwości finansowania strategii ZIT w ramach Programu przez Instytucję Zarządzającą Programem w terminie 60 dni od dnia jej otrzymania. Natomiast zgodnie z art. 34 ust. 7, Strategia ZIT będzie analizowana przez MFiPR pod kątem zgodności z Umową Partnerstwa na lata 2021-2027 oraz w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach programów krajowych: Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) oraz Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021- 2027 (FEPW). Po zakończeniu prac nad Strategią MOF Parczew, dokument zostanie niezwłocznie przekazany do wskazanych powyżej instytucji celem wydania stosownych opinii, z zastosowaniem zapisów „Procedury opiniowania strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w województwie lubelskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”.

13. Zasady i tryb wyboru projektów strategicznych/zintegrowanych/komplementarnych i in.

Zasady i tryb wyboru projektów można przedstawić na poziomie wewnętrznym i zewnętrznym. Poziom wewnętrzny związany jest przede wszystkim z identyfikacją projektów w ramach poszczególnych celów strategicznych oraz ewentualnym przypisaniem ich do instrumentów realizacyjnych i źródeł finansowania. Jest to proces w ramach którego, każda JST wchodząca w skład MOF składała propozycje przedsięwzięć zintegrowanych realizujących cele ponadlokalne.

W przypadku projektów do instrumentu ZIT, w trakcie prac nad Strategią MOF, Biuro ZIT przeprowadziło drogą elektroniczną nabór przedsięwzięć zintegrowanych realizujących cele SRP MOF. Następnie dokonano przyporządkowania niniejszych projektów do poszczególnych Celów Polityki, aby dostosować propozycje JST MOF zgodnie z wyznaczonymi progami i podziałami alokacji na ZIT w województwie lubelskim. Zidentyfikowane w ten sposób projekty zostały również zintegrowane obszarowo i tematycznie tworząc wiązki projektów lub projekty partnerskie. Stworzono w ten sposób projekt listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach ZIT, które pogrupowane zostały w wiązki przypisane do Celów Polityki i Celów Szczegółowych programu FEL 2021-2027.

Kolejnym krokiem procesu wyłaniania projektów do ujęcia w strategii było opracowanie fiszek dla przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Parczew. Fiszki te były następnie przedmiotem uzgodnień z DW EFRR i DW EFS, które weryfikowały poprawność ich opracowania, możliwość realizacji w poszczególnych celach, gotowość do realizacji oraz przestrzeganie zasad horyzontalnych. Proces ten uzupełniony był przez liczne spotkania i dyskusje: przedstawicieli UMWL, władarzy JST.

Przesłanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF zostało poprzedzone przyjęciem dokumentu wraz z projektami zintegrowanymi przez Takie podejście pozwoliło na zaangażowanie lokalnych interesariuszy w proces identyfikacji projektów. Poprzez zatwierdzenie SRP MOF dokonano również zatwierdzenia projektów zintegrowanych przewidzianych do realizacji w ramach instrumentu ZIT, wypełniając przy tym postanowienia

art. 34 ust. 12 ustawy wdrożeniowej w zakresie udziału Związku ZIT w wyborze projektów do dofinansowania.

Poziom zewnętrzny w zakresie zasad i trybu wyboru projektów każdorazowo będzie zależny od Instytucji Zarządzającej konkretnym programem. Rozróżnia się odrębne zasady postępowania dla trybu konkurencyjnego i niekonkurencyjnego.

W przypadku instrumentu ZIT przewidywany jest niekonkurencyjny tryb wyboru projektów. Projekty wynikające ze Strategii mogą być finansowane ze środków regionalnego programu zarówno z EFRR, jak i EFS+ w ramach wydzielonych działań. Związek ZIT powinien uzyskać potwierdzenie możliwości finansowania projektów wskazanych w Strategii ZIT ze środków programu regionalnego. Potwierdzeniem finansowania Strategii ZIT, jak również wskazanych w niej projektów, jest opinia właściwej Instytucji Zarządzającej.

Realizacja projektów ZIT w ramach programu regionalnego wymaga wyodrębnienia dedykowanych działań w ramach co najmniej dwóch priorytetów programu finansowanych z co najmniej dwóch celów polityki spójności. Regionalne programy zawierają informacje dotyczące realizacji ZIT, w tym w szczególności: przewidywany obszar/obszary realizacji ZIT, oparty na delimitacji MOF w SRW, indykatywną wartość środków funduszy (EFRR, EFS+) w ramach wskazanych priorytetów programu przyporządkowanych do celów polityki i celów szczegółowych.

W przypadku źródeł finansowania projektów innych niż instrument ZIT, przewiduje się możliwość tworzenia dodatkowych list projektów, które stanowiąc będą załącznik do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF Parczew.

14. Projekty realizujące strategię

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Strategii będą miały zintegrowany i komplementarny charakter, a ich realizacja ma przyczynić się docelowo do osiągnięcia wizji MOF Parczew. Projekty terytorialnie będą realizowane na obszarze 2 gmin, które tworzą MOF, tj.: gmina Parczew i gmina Siemień. Z uwagi na możliwość finansowania projektów z różnych źródeł, zakłada się możliwość przygotowania list projektów przypisanych do konkretnego źródła finansowania.

Projekty MOF Parczew w ramach instrumentu ZIT

Z uwagi na fakt, że Strategia MOF Parczew pełni jednocześnie funkcję Strategii ZIT, w niniejszym podrozdziale przedstawiono wykaz i opis projektów przewidzianych do realizacji w poszczególnych działaniach programu FEL 2021-2027.

Zintegrowany charakter przedsięwzięć gwarantuje realizacja projektów kompleksowo rozwiązujących szeroki zakres problemów i potrzeb MOF, które wpisują się w cele rozwojowe obszaru. Realizacja poszczególnych działań znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej Strategii, która koncentruje się na wyzwaniach stojących przed Miejskim Obszarem Funkcjonalnym. Projekty zostały opracowane z uwzględnieniem lokalnych powiązań funkcjonalnych i bazują na potencjałach i potrzebach MOF, które są jednocześnie ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych. Przedsięwzięcia zostały przygotowane wspólnie w partnerstwie, cechują się oddziaływaniem wykraczającym poza granice pojedynczej gminy i przyczyniają się do realizacji celów Strategii Rozwoju Ponadlokalnego MOF. Zintegrowane podejście znajdzie wyraz zarówno na poziomie strategii ZIT jak i w procesie opracowania jak i realizacji projektów, które będą miały formułę zintegrowaną, opartą o wiązki projektów, projekty

partnerskie lub zintegrowane projekty indywidualne. Projekty zostały wskazane na podstawie wewnętrznego naboru w ramach MOF.

Zgodnie z procedurą opiniowania strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w województwie lubelskim dopuszczalne są zarówno wiązki projektów zintegrowanych ZIT jak i przedsięwzięcia całkowicie zorientowane w danym Celu Szczegółowym programu lub Działaniu wskazanym w SZOP. Zintegrowanie w ramach wiązki oznacza wykazanie właściwości i powiązań pomiędzy projektami ZIT ujętymi w różnych CP czy Celach Szczegółowych Programu, które stanowią dowód i uzasadnienie zintegrowanego charakteru działań. Wiazki projektowe będą miały znaczenie w przypadkach gdy bazą dla danego projektu będzie wykorzystanie produktów uprzednio zrealizowanego. Wiazkę projektów tworzą również min 2 projekty o tożsamym zakresie tematycznym (ten sam typ projektu) w danym Celu Szczegółowym, dla których można określić efekt zintegrowanego oddziaływania na obszar więcej niż 1 gminy.

Projekty będą realizowane na terenie MOF wykorzystując jednocześnie bazę potencjałów JST. Ponadto, działania projektowe wywierają wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF poprzez osiągnięcie wspólnych efektów, rezultatów lub produktów końcowych projektu np w postaci poprawy jakości i dostępności usług opiekuńczych, świadczonych w środowisku lokalnym. Będzie to widoczne między innymi poprzez osiąganie odpowiednich wskaźników. Poniżej przedstawiono projekty, które wpisują się w wybrane działania programu FEL 2021-2027. Jednocześnie należy zaznaczyć, że przedmiot oraz zakres projektów ujętych w Strategii MOF Parczew do 2030, przypisanych do objęcia wsparciem w FEL 2021-2027 w ramach instrumentu ZIT, nie będzie powielony w innych dokumentach strategicznych, które lokują wsparcie z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych w ramach programu regionalnego.

Działanie 2.2 Cyfrowe Lubelskie w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych.

1. Projekt z zakresu cyfryzacji i rozwoju elektronicznych usług publicznych:

Projekt wykazuje zintegrowany charakter przede wszystkim ze względu na jego zakres merytoryczny i terytorialny. Ponadto projekt wpisuje się w postanowienia Strategii MOF Parczew i znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej dokumentu. Zaplanowane w ramach zakresu rzeczowego elementy będą oddziaływać swoim zasięgiem na więcej niż jedną JST MOF, zapewniając tym samym komplementarność i zintegrowany charakter działań. Przedstawiony pakiet działań pozwoli na rozwój elektronicznych usług publicznych wraz z budową nowych oraz modernizacją istniejących systemów zapewniających bezpieczeństwo świadczenia e-usług, o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Realizacja projektu obejmuje obszar MOF Parczew. Przystępując do opracowania strategii terytorialnej dostrzeżono, że gminy są zróżnicowane pod względem zastosowania rozwiązań cyfrowych w administracji zarówno pod względem ich standardu, wykorzystania jak i poziomu udostępniania informacji. Mając na uwadze nadrzędność zintegrowania obszaru MOF Parczew niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia wysokiego poziomu jakości i dostępności do e-usług poprzez wypracowanie i wdrożenie standardu e-usług w administracji.

Celem projektu jest wdrożenie w MOF Parczew rozwiązań cyfrowych zapewniających wysoki poziom jakości i dostępności do e-usług administracji publicznej.

Przedmiotem projektu jest integracja standardu e-usług poprzez:

- 1) Rozwój e-usług u tych jst, których poziom jest niższy od Partnera posiadającego najwyższy poziom dojrzałości w Partnerstwie oraz do poziomu dojrzałości minimum 4.

- 2) Rozwój e-usług o poziomie dojrzałości minimum 4, które aktualnie nie występują na terenie MOF Parczew, a które przyczynią się do osiągnięcia przyjętych celów strategicznych. Planowany zakres e-usług do wdrożenia:
- 3) Opracowanie cyfrowych aplikacji na potrzeby integracji e-usług oraz Partnerskiego świadczenia e-usług.
- 4) Integracja e-usług w pożądanym i możliwym z przyczyn o charakterze technicznym.
- 5) Rozwój poziomu cyberbezpieczeństwa świadczonych e-usług na całym terenie MOF Parczew.
- 6) Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego w tym zaawansowanych kompetencji kadr z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Lp.	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	2.2	Podnoszenie jakości e-usług sektora publicznego na obszarze MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	484 003,00

Działanie 3.5 Zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1. Projekt z zakresu gospodarki wodnej:

Projekt wykazuje zintegrowany charakter przede wszystkim ze względu na jego zakres merytoryczny i terytorialny. Ponadto projekt wpisuje się w postanowienia Strategii MOF Parczew i znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej dokumentu. Zaplanowane w ramach zakresu rzeczowego elementy będą oddziaływać swoim zasięgiem na więcej niż jedną JST MOF, zapewniając tym samym komplementarność i zintegrowany charakter działań. Przedstawiony pakiet działań pozwoli na rozwój gospodarki wodnej o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia). Realizacja projektu wynika z potrzeby poprawienia jakości dostarczanej wody pitnej dla mieszkańców MOF Parczew oraz ograniczenia strat przesyłowych w sieci wodociągowej.

Przedmiotem projektu jest modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę (wymiana odcinków istniejących wodociągów oraz przyłączy należących do beneficjenta, które ze względu na zły stan techniczny ulegają częstym awariom) z uwzględnieniem prac wykonywanych na ujęciach wody wraz z częścią sieci wodociągowej w gminach Parczew oraz Siemień (modernizacja budynku SUW dostawa i montaż wyposażenia technologicznego stacji uzdatniania wody) prowadzące do poprawy jakości dystrybuowanej wody oraz efektywnego przesyłu wody. Ponadto istotnym aspektem projektu jest zapewnienie niezawodności systemów zaopatrzenia w wodę, w szczególności poprzez zmniejszenie ryzyka wystąpienia awarii sieci wodociągowych i wynikających z nich strat w dostawach wody pitnej - wdrożenie aktywnego systemu kontroli opomiarowania (system zdalnego odczytu wodomierzy umożliwiający transakcje on-line) i kontroli wycieków wody. Na terenie gminy Siemień zamontowane zostaną wodomierze. Odbiorcami projektu będą wszyscy mieszkańcy obszaru MOF Parczew (w szczególności zamieszkujący obszar gmin interesariuszy).

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	3.5	Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę z uwzględnieniem ujęcia, uzdatniania oraz przesyłu wody w MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	1 263 501,00

Działanie 3.7 Gospodarka odpadami w sektorze publicznym w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

1. Projekt z zakresu gospodarki odpadami:

Projekt wykazuje zintegrowany charakter przede wszystkim ze względu na jego zakres merytoryczny i terytorialny. Ponadto projekt wpisuje się w postanowienia Strategii MOF Parczew i znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej dokumentu. Zaplanowane w ramach zakresu rzeczowego elementy będą oddziaływać swoim zasięgiem na więcej niż jedną JST MOF, zapewniając tym samym komplementarność i zintegrowany charakter działań. Przedstawiony pakiet działań pozwoli na rozwój gospodarki odpadami o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu. Zakres działania obejmuje również wykonanie infrastruktury poprzez modernizację istniejących PSZOK polegających na przebudowaniu wskazanych punktów PSZOK oraz zakup niezbędnego wyposażenia do zbierania odpadów problemowych w instalacjach PSZOK – u wszystkich partnerów MOF dokładny opis każdego z partnerów działania znajduje się poniżej. Wskaźniki możliwe zostaną do osiągnięcia poprzez stworzenie spójnego zakresu działań, od edukacji, promocji, zbiórki „u źródła”, polityki segregacji, transportu i ponownego wykorzystania odpadów jako surowców alternatywnych powracających do ponownego wykorzystania w produkcji lub jako paliwa alternatywne. Cel Polityki 2 w tym cel szczególny VI - FEL 2021-2027 zostanie osiągnięty jeżeli każde z przedstawionych działań zostanie zrealizowane, gdyż cel 2 polityki „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa [.....] zostanie osiągnięty w zakresie racjonalnego zagospodarowania odpadów komunalnych w ramach partnerstwa MOF Parczew.

Celem projektu jest ochrona zasobów środowiska i klimatu poprzez stworzenie sprawnego systemu zagospodarowania odpadami, spójnego dla obszaru MOF Parczew. Działanie to pozwoli na dokonanie transformacji Obszaru w kierunku gospodarki zasobooszczędnej. Projekt zakłada modernizację punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający odpowiedni standard realizacji przedmiotowego zadania na terenie całego MOF Parczew. W tym celu przewiduje się wykonanie działań polegających na rozbudowie infrastruktury, zakupie wyposażenia oraz wdrożeniu jednolitego standardu funkcjonowania PSZOK.

W ramach inwestycji planowana jest realizacja następujących przedsięwzięć na terenie poszczególnych partnerów:

Gmina Parczew: Wykonanie utwardzenia placu manewrowego w tym odwodnienia i oświetlenia placu; zadaszenie placu z kontenerami; przebudowa ogrodzenia; zakup wagi najazdowej, kontenerów, budowa wiaty magazynowej i boksu magazynowego; instalacja przeciwpożarowa; zakup kontenerów i kompostowników; przebudowa istniejącego

magazynu. Wprowadzenie systemu zarządzania odpadami komunalnymi, który uszczelni proces segregacji i transportu odpadów.

Gmina Siemień: Budowa/modernizacja bazy do selektywnego zbierania odpadów komunalnych wraz z instalacjami technicznymi i teletechnicznymi, wykonanie wiaty magazynowej na sprzęt oraz odpady selektywnie zebrane, ogrodzenie obiektu wraz z bramą wjazdową, utwardzenie nawierzchni, zakup kontenerów i pojemników na odpady, wyposażenie PSZOK w odpowiednią ilość kontenerów w zakresie zbiórki odpadów komunalnych do segregacji, zakup i montaż kontenera wraz z przyłączami sanitarnymi i elektrycznymi na cele portierni, wykonanie monitoringu, wykonanie oświetlenia terenu.

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	3.7	Wsparcie infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) na terenie MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	500 000,00

Działanie 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i energooszczędności w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1. Projekt z zakresu poprawy efektywności energetycznej i energooszczędności MOF

Projekt wpisuje się w cele rozwojowe obszaru wskazane w Strategii MOF. Realizacja działań, znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii, która koncentruje się na wyzwaniach stojących przed Miejskim Obszarem Funkcjonalnym. Chodzi tutaj przede wszystkim dążenie do poprawy efektywności energetycznej i energooszczędności.

Zintegrowany charakter przedsięwzięcia gwarantuje realizacja projektu kompleksowo rozwiązujących szeroki zakres problemów i potrzeb związanych z ochroną bioróżnorodności na terenie MOF. Projekt wywiera wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF. Będzie to widoczne między innymi poprzez osiąganie odpowiednich wskaźników. Należy również zaznaczyć, że powstała w ramach projektu infrastruktura, będzie ogólnodostępna i wykorzystywana wspólnie przez mieszkańców MOF.

Realizacja projektu wynika z potrzeby podjęcia kompleksowych działań zwiększających efektywność energetyczną w budynkach użyteczności publicznej, co pozwoli zredukować emisję gazów cieplarnianych i poprawi jakości powietrza w MOF Parczew. Przedmiotem projektu jest:

- Termomodernizacja budynku MOPS w Parczewie - docieplenie ścian nadzienia na gruncie, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie posadzki na gruncie oraz stropu pod poddaszem, wykonanie nowej instalacji c.o., instalacji PV, instalacja oświetleniowa LED
- Rozbudowa budynku ZPO w Siemieniu w technologii pasywnej
- Modernizacja energetyczna ZPO w Siemieniu - montaż pomp ciepła jako źródła wspomagającego, instalacji PV i magazynu energii,
- Modernizacja energetyczna Szkoły Podstawowej w Juliopolu – wykonanie ocieplenia budynku, wykonanie nowej instalacji c.o., instalacji PV i magazynu energii, instalacja oświetleniowa LED, montaż pomp ciepła jako źródła wspomagającego, wymiana drzwi i okien

- Modernizacja energetyczna budynku Urzędu Gminy w Siemieniu - wykonanie ocieplenia budynku, wykonanie nowej instalacji c.o., instalacji PV i magazynu energii, instalacja oświetleniowa LED, nowa instalacja elektryczna, montaż pomp ciepła jako źródła wspomagającego, wymiana drzwi i okien, wykonanie ocieplenia stropu i budynku, wykonanie ogrzewania podłogowego na korytarzach, ocieplenie posadzek i ułożenie terakoty, wymiana drzwi i okien, wykonanie odwodnienia i wentylacji piwnicy w budynku
- Modernizacja energetyczna świetlicy i remizy OSP w Glinnym Stoku – wykonanie ocieplenia budynku, montaż pieca na zgasowane drewno, wykonanie ogrzewania podłogowego, ocieplenie posadzek i ułożenie terakoty, wymiana drzwi i okien,

Istotnym aspektem projektu jest osiągnięcie wysokiej efektywności energetycznej w odniesieniu do sektora publicznego prowadząc do poprawy jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji na terenie MOF Parczew. Odbiorcami projektu będą wszyscy mieszkańcy obszaru MOF. Celem projektu jest minimalizowanie skutków zmian klimatu, ochrona jakości powietrza oraz wzmocnienie potencjału energetycznego MOF Parczew. Projekt będzie wykazywać pozytywny wpływ na środowisko, przedstawiony w formie oszczędności energii, obniżonej emisji CO₂ i pyłu PM 10 oraz PM 2,5 do atmosfery, zgodnie z zapisami Dyrektywy 2008/50/WE (zmienionej Dyrektywą 2015/1480/WE), lub wzrostu wykorzystania OZE. Projekt nie narusza zapisów Programu odnoszących się do włączeń i ograniczeń co do budowy niektórych typów budynków określonych w innych celach szczegółowych lub UP.

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	4.3	Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze publicznym na obszarze MOF Parczew	Gmina Siemień Gmina Parczew	2 500 000,00

Działanie 4.8 Zwiększenie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1. Projekt z zakresu zwiększenia wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w MOF Parczew:

Projekt wykazuje zintegrowany charakter przede wszystkim ze względu na jego zakres merytoryczny i terytorialny. Ponadto projekt wpisuje się w postanowienia Strategii MOF Parczew i znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej dokumentu. Zaplanowane w ramach zakresu rzeczowego elementy będą oddziaływać swoim zasięgiem na więcej niż jedną JST MOF, zapewniając tym samym komplementarność i zintegrowany charakter działań. Przedstawiony pakiet działań pozwoli na rozwój elektronicznych usług publicznych wraz z budową nowych oraz modernizacją istniejących systemów zapewniających bezpieczeństwo świadczenia e-usług, o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Projekt wpisuje się w cele rozwojowe obszaru wskazane w Strategii MOF Parczew do roku 2030. W Celu Strategicznym 4 Przystosowanie MOF do zmian klimatu i poprawa stanu środowiska naturalnego, wyznaczony został Priorytet Rozwojowy 4.5. Zwiększenie poziomu wykorzystania OZE.

Realizacja projektu wynika z potrzeby podjęcia kompleksowych działań związanych z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii i redukcją ich emisyjności, co poprawi jakość powietrza w MOF Parczew. Celem Projektu jest zwiększenie udziału energii wyprodukowanej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii elektrycznej i ciepłej ogółem na terenie MOF Parczew. Zadaniem projektu jest dbałość o ochronę środowiska naturalnego zaś dodatkowym efektem winno być obniżenie kosztów funkcjonowania gmin, a w konsekwencji kosztów świadczenia niektórych usług oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa energetycznego Obszaru.

Przewiduje się wybudowanie instalacji fotowoltaicznych na obiektach będących własnością lub w użytkowaniu jest wchodzących w skład MOF Parczew, co w pierwszej kolejności pozwoli na zużycie wyprodukowanej w ten sposób energii elektrycznej i ciepłej przez instytucje i osoby użytkujące przedmiotowe nieruchomości. Przedmiotem projektu jest montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej w gminach Parczew oraz Siemień o łącznej mocy nie przekraczającej 0,5 MWe.

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	4.8	Montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej na terenie MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	1 000 000,00

Działanie 7.5 Infrastruktura edukacyjna w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1. Projekt z zakresu poprawy równego dostępu do wysokiej jakości edukacji - działanie 7.5 SZOP FEL 2021-2027

Realizowane przedsięwzięcie będzie miało charakter zintegrowany. Należy zwrócić uwagę na koncentrację tematyczną i terytorialną. Projekt wpisuje się w cele rozwojowe obszaru wskazane w Strategii MOF Parczew. Projekt znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii, która koncentruje się na wyzwaniach stojących przed MOF.

Potrzeba realizacji projektu wynika z przeprowadzonej diagnozy MOF. W obliczu min. problemów demograficznych wynikających z jakości życia na terenie MOF jako jeden z zasadniczych elementów celu nadrzędnego (misji MOF) jest rozwój Obszaru w kierunku miejsca o jak najlepszej jakości życia dla jego mieszkańców. Powyższe implikuje rozwój całego spektrum usług społecznych, którego ważnym elementem są usługi opiekuńcze w ramach ośrodków wychowania przedszkolnego. Projekt stanowi odpowiedź na ww. potrzeby/wyzwania i jest jednym z działań przybliżających MOF do osiągnięcia celu nadrzędnego.

Zakres projektu stanowią:

- roboty budowlane w budynku Publicznego Przedszkola nr 2 w Parczewie (całościowa wymiana instalacji elektrycznej, malowanie pomieszczeń, elewacja budynku (odnowienie, usunięcie ubytków, malowanie), budowa placu zabaw przy przedszkolu (podłoże poliuretanowe, urządzenia z certyfikatami), zagospodarowanie zieleni, nowe ogrodzenie)
- wyposażenie w nowoczesny sprzęt ICT Publicznego Przedszkola nr 2 w Parczewie
- roboty budowlane w Zespole Placówek Oświatowych w Siemieniu (remont sali gimnastycznej wraz z wyposażeniem (zegary, wyświetlacze, wyposażenie sportowe itp.), remont przebieralni przy sali gimnastycznej, remont łazienek w tym z dostosowaniem do osób niepełnosprawnych, remont korytarzy i klatki schodowej oraz wymiana niezbędnej

stolarki drzwiowej, remont stołówki, remont podłóg w salach lekcyjnych, remont szatni, rozbudowa monitoringu, zakup wyposażenia szkoły)

- roboty budowlane w Szkole Podstawowej w Juliopolu (remont łazienek w tym z dostosowaniem do osób niepełnosprawnych, remont sal w szkole, dostosowanie do wymagań ochrony przeciwpożarowej)

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	7.5	Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej na terenie MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	707 740,00

Działanie 8.7 Infrastruktura edukacyjna w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1. Projekt z zakresu wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu - działanie 8.7 SZOP FEL 2021-2027

Realizacja projektu wynika z potrzeby poprawy dostępu do usług społecznych, w szczególności dla osób w niekorzystnej sytuacji tj. – dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie MOF Parczew. Grupę docelową stanowi 100 seniorów, wsparciem w pierwszej kolejności zostaną objęte osoby do 65 roku życia, potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osoby z niepełnosprawnościami, zamieszkujące Gminę Parczew i Siemień. W gminach objętych projektem brakuje dostępu do usług opiekuńczych dostosowanych do potrzeb i oczekiwań osób starszych, które byłyby realizowane nieodpłatnie. To z kolei przekłada się na brak możliwości poprawy jakości życia, a w konsekwencji na marginalizację i wykluczenie społeczne. Końcowy efektem przedstawionych okoliczności jest ograniczenie możliwości rozwoju lokalnej społeczności i zanikanie więzi międzypokoleniowych. Przedmiotem projektu będą:

- Usługi opiekuńcze tj. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną; pielęgnację zaleconą przez lekarza, która obejmuje czynności pielęgnacyjne wynikające z przedłożonego zaświadczenia lekarskiego lub dokumentacji medycznej, uzupełniające w stosunku do pielęgniarstwa opieki środowiskowej, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze będą świadczone przez 7 dni w tygodniu, poprzez właściwe ustalenie z osobami świadczącymi usługi opiekuńcze godzin oraz zleconego wymiaru i zakresu usług – grupa docelowa 40 osób,
- Asystent osoby niepełnosprawnej – grupa docelowa 10 osób
- Wsparcie uzupełniające dla realizowanych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami: usługi podologiczne – grupa docelowa 100 osób (wszyscy uczestnicy projektu). Zabiegi planowane są dwa razy do roku przez cały okres realizacji projektu. Usługa realizowana będzie w wyspecjalizowanym gabinecie lub na życzenie w miejscu zamieszkania uczestnika, usługi fryzjerskie grupa docelowa 100 osób (wszyscy uczestnicy projektu). Zabiegi planowane są dwa razy do roku przez cały okres realizacji projektu. Usługa realizowana będzie w wyspecjalizowanym gabinecie lub na życzenie w miejscu zamieszkania uczestnika, warsztaty kulinarne – grupa docelowa 80 osób, warsztaty psychologiczne – grupa docelowa 80 osób, warsztaty – gimnastyka pamięci – grupa docelowa 80 osób. Gimnastyka pamięci zostanie

przeprowadzona zgodnie z wytycznymi Europejskiej Agencji Osób Starszych, warsztaty zdrowego stylu życia – grupa docelowa 80 osób. W ramach warsztatów organizowane będą różne zajęcia w zakresie aktywności ruchowej m.in. nordic walking, gimnastyka, zajęcia w celu usprawnienia organizmu, treningi relaksacji.

Warsztaty będą realizowane w Klubie Seniora w gminie Siemień oraz Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Parczewie.

Wskazane działania będą realizowane na terenie obu gmin położonych na obszarze MOF i będą obejmowały osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w tym osoby z niepełnosprawnościami z całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Parczewa.

Lp	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	8.7	Program wsparcia osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w Gminie Parczew i Siemień	Gmina Parczew Gmina Siemień	275 500,00

Działanie 10.5 Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Parczew i Siemień

1. Projekt z zakresu organizacji i realizacji dodatkowej oferty dydaktycznej szkół podstawowych prowadzonych - działanie 10.5 SZOP FEL 2021-2027

Realizacja projektu wynika z potrzeby lepszej jakości i dostępności kształcenia ogólnego na terenie MOF Parczew. Przedmiotem projektu jest:

- dostosowanie szkół i realizowanego nauczania do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów oraz do potrzeb nauczycieli z niepełnosprawnościami, w tym upowszechnienie modelu dostępnej szkoły;
- organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych);
- rozwój umiejętności uczniów poprzez wsparcie potencjału dydaktycznego szkół,
- organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizacja zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji;
- doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców);
we wszystkich szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę Parczew.

Na terenie gminy Siemień założeniem projektu będzie wspieranie równego dostępu do dobrej

jakości edukacji, wyrównywanie deficytów, pokonywanie barier, w tym w procesie kształcenia włączającego i dostępności placówek dla osób z niepełnosprawnościami. W oparciu o zdiagnozowane potrzeby uczniów niepełnosprawnych w projekcie planuje się podjęcie następujących działań: zorganizowana zostanie przestrzeń do odpowiedniego

przeprowadzenia procesu nauczania; realizowane będą szkolenia dla kadry w celu dostosowania procesu nauczania do wymagań edukacyjnych; podjęte zostaną inicjatywy włączające wszystkich uczniów w działania szkolne, w tym uczniów niepełnosprawnych i wykluczonych oraz międzyszkolne działania włączające i integracyjne skierowane do uczniów niepełnosprawnych polegające na współpracy projektowej pomiędzy szkołami z obszaru MOF. Działania te będą polegały na przeciwdziałaniu wykluczeniu z aktywności szkolnej uczniów posiadających niepełnosprawności lub dysfunkcje. W projekcie założono utworzenie miejsca wyciszenia i sale terapii sensorycznej dla uczniów (po 1 Sali terapii w każdej ze szkół i po 1 kąciku sensorycznym w szkole). Dostępne w bazie dydaktycznej przestrzenie szkół zagospodarowane zostaną poprzez prace remontowo-adaptacyjnych oraz zakup odpowiedniego wyposażenia w elementy terapeutyczne, z których korzystać będą mogli zarówno uczniowie ze zdiagnozowanymi dysfunkcjami w ramach prowadzonych terapii jak i pozostali uczniowie w celu wyrównywania deficytów rozwojowych. Sale terapii wyposażone zostaną w odpowiednie sprzęty dostarczające właściwą ilość wrażeń dotykowych, przedsionkowych i sensorycznych tj. deskorolki, dyski i huśtawki terapeutyczna, hamaki, piłki sensoryczne, platformy, kołyski, zjeżdżalni, klocki, drabinka gimnastyczna, ławki, taśmy rehabilitacyjne, miękkie materace oraz przyrządy rehabilitacyjne o różnych kształtach i fakturach. Zakupione wyposażenie służyć będzie poprawie funkcjonowania ruchowego i emocjonalnego uczniów, budowania koncentracji, poprawie funkcji wzrokowych i słuchowych, sprawności w zakresie dużej i małej motoryki i wykorzystywane będzie w ramach zaplanowanych do realizacji w projekcie zajęć: terapeutycznych i ogólnorozwojowych; komunikacyjno-społecznych; rewalidacyjnych; logopedyczne; wyrównawczych; gimnastyki korekcyjnych z elementami rehabilitacji; zajęcia korekcyjno-kompensacyjne; a także konsultacje z psychologiem dla rodziców i wsparcie ucznia poprzez pracę nauczycieli współorganizujących kształcenie oraz asystentów uczniów niepełnosprawnych

W projekcie założono również wsparcie efektywności nauczania języka obcego nowożytnego poprzez realizację dodatkowych zajęć językowych wyrównawczych i rozwijających dla uczniów.

Zaplanowane w ramach realizacji tego zadania zajęcia językowe stanowiąc będą odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby uczniów. Uczniowie z trudnościami w nauce języków będą mogli skorzystać z zajęć wyrównawczych. W ramach realizacji tego zadania w szkołach objętych projektem planuje się stworzenie multimedialnych pracowni językowych, wyposażone w multimedia i systemu audiowizualne ułatwiające proces kształcenia uczniów. Pracownie wyposażone zostaną w stanowiska ze słuchawkami dla uczniów, panel sterowania oraz niezbędny sprzęt z oprogramowaniem. Nowoczesny sprzęt zachęci uczniów do bardziej intensywnej nauki języków obcych, pozwoli podnieść jakość nauczania i wyniki egzaminu z języków. Ponadto we wszystkich szkołach zaplanowano realizację zajęć: rozwijających zainteresowania matematyczno-przyrodnicze, zajęcia społeczno-emocjonalne, rozwojowo-sportowych i krajoznawcze wpisujących się w proces zielonej transformacji. Zaplanowano zakup niezbędnych i brakujących pomocy, których szkoły w chwili obecnej nie posiadają lub posiadają w niewystarczającej ilości do prawidłowej realizacji projektu. Zakupione pomoce wykorzystywane będą zarówno w trakcie realizacji projektu jak też po zakończeniu jego realizacji w okresie trwałości. Ponadto w ramach zajęć krajoznawczych zaplanowano wyjazdy edukacyjne. Aby zajęcia zostały przeprowadzone w sposób fachowy nauczyciele zostaną przeszkoleni na rzecz projektu by zdobyć umiejętności społeczne praktyczne w przeprowadzaniu zaplanowanych w projekcie zajęć.

Lp	Działanie	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość
----	-----------	----------------	-------------	---------

.	SZOP			dofinansowania EURO
1	10.5	Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Parczew i Siemień	Gmina Parczew Gmina Siemień	567 320,00

Działanie 11.2 Ochrona dziedzictwa naturalnego, bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój turystyki obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT MOF

1. Projekt z zakresu ochrony dziedzictwa naturalnego w MOF Parczew.

Realizowane inwestycje będą miały charakter zintegrowany. Należy zwrócić uwagę na ich koncentrację tematyczną i terytorialną. Wszystkie projekty wpisują się w cele rozwojowe obszaru wskazane w Strategii MOF. Realizacja działań znajduje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii, która koncentruje się na wyzwaniach stojących przed Miejskim Obszarem Funkcjonalnym. Chodzi tutaj przede wszystkim o ochronę dziedzictwa naturalnego i rozwoju turystyki.

Projekt został opracowany z uwzględnieniem lokalnych powiązań funkcjonalnych i bazuje na potencjałach i potrzebach MOF, które są jednocześnie ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych. Szczególnie widoczna jest potrzeba podjęcia działań zmierzających do odpowiedniego wykorzystania zasobów naturalnych MOF w zakresie rozwoju zrównoważonej turystyki.

Zintegrowany charakter przedsięwzięcia gwarantuje realizacja projektu kompleksowo rozwiązującego szeroki zakres problemów i potrzeb związanych z ochroną dziedzictwa naturalnego na terenie MOF wykorzystując jednocześnie bazę potencjałów kilku JST. Ponadto, przedstawione w niej projekty wywierają wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF poprzez osiągnięcie wspólnych efektów, rezultatów lub produktów końcowych projektu. Będzie to widoczne między innymi poprzez osiąganie odpowiednich wskaźników (tych samych dla poszczególnych JST).

Przedmiotem projektu jest:

1. Kompleksowe zagospodarowanie terenu wokół Zalewu Miejskiego w Parczewie (wykonanie wiaty turystycznej z grillem i miejscem na ognisko, pomostu oraz pomostów wędkarskich, plaży oraz terenów zielonych, elementów małej architektury m.in. ławki, kosze na śmieci, plac zabaw, strefa fitness, ciągi piesze ze ścieżką rowerową, budowa latarni LED)
2. Centrum obsługi turystycznej w Brudnie (Rozbudowa i przebudowa starego budynku świetlicy wiejskiej na potrzeby centrum obsługi turystycznej: wiaty na rowery, punkt napraw rowerów, sanitariaty, poczekalnia, zaplecze, wiaty turystyczna z grillem i miejscem na ognisko, zagospodarowanie terenu)
3. Zagospodarowanie centrum miejscowości Siemień oraz terenu przy stawach (przeprowadzenie robót budowlanych, robót porządkowych, wyposażenie terenu w małą architekturę, budowę wiaty widowiskowej oraz zagospodarowanie terenów zielonych, budowa ciągu ścieżek pieszych i podział kompleksu na kilka stref tematycznych. W ramach prowadzonych działań stworzone zostaną na tym obszarze następujące dedykowane mieszkańcom stref tematyczne:

- Strefa rekreacyjno-widowiskowa, która będzie miejscem spotkań rekreacyjno-kulturalnych. Planuje się w tym miejscu budowę wiaty widowiskowej z przeznaczeniem na organizację spotkań kulturalnych. W bezpośredniej bliskości wiaty widowiskowej planuje się utworzenie pasażu promocyjno-wystawowego wyposażonego w mobilne pawilony wystawowe lub ciąg pergoli, gdzie można będzie organizować stoiska podczas organizowanych tematycznych jarmarków, wystaw lub warsztatów. Ponadto przy wytyczonych ścieżkach i alejkach łączących cały kompleks planuje się usytuowanie wystawy mobilnej i utworzenie ścianek ekspozycyjnych przedstawiających historię gminy Siemień oraz jej walory przyrodniczo-turystyczne. Planuje się ustawienie w przestrzeni „pomnika”, „figury” lub rzeźby, która będzie elementem charakterystycznym dla gminy (np. ryby z herbu).
- Strefa zabaw, która będzie miejscem integracji, zabaw i spotkań dla dzieci i rodzin. Będzie to miejsce, gdzie odbywać się będą warsztaty dla dzieci oraz organizowane będą wydarzenia dla lokalnej społeczności. W obrębie strefy planuje się montaż wyposażenia: urządzeń, które pobudzą zmysły dzieci tj. gry poziome usytuowane na utwardzonym placu, plansze i ścianki edukacyjne, stoliki szachowe, ławostoły z grami, ogrodowe ścianki aktywności itp., elementy mobilnej małej infrastruktury, które będą miejscami odpoczynku dla najmłodszych oraz elementem rekreacyjnym dla rodzin poprzez wyposażenie w hamaki, stoliki i ławeczki ogrodowe, ławostoły itp., mobilny ekran plenerowy do tworzenia kina plenerowego. Ponadto planuje się budowę wiaty edukacyjnej, która umożliwi prowadzenie atrakcyjnych zajęć na świeżym powietrzu, które zachęcą dzieci do zagłębiania się w tematy związane z ekologią, ochroną środowiska ale także lasami, zwierzętami.
- Strefa wypoczynkowa, która będzie miejscem wypoczynku i relaksu dla lokalnej społeczności. Planuje się wyposażenie terenu w wygodne meble sprzyjające spotkaniom wśród nasadzenia zieleni, łąk kwiatnych, intymnych pergoli. W obrębie strefy zaprojektowane i wykonane zostaną ciągi pieszych ścieżek. Planuje się montaż małej infrastruktury służącej do wypoczynku tj. szezlongi, siedziska, hamaki, ławeczki, leżaki. Planuje się usytuowanie stacji rowerowej dla rowerzystów. W okolicy cieków wodnych planuje się umieszczenie mobilnej tężni solankowej wraz z usytuowaniem wokół miejsc do wypoczynku i relaksu. Całość strefy zostanie uzupełniona nasadzeniem drzew, krzewów, traw i kwiatów wśród których zaaranżowane zostaną hotele dla owadów, motyli i poidła dla ptaków.
- Strefa animacyjna, która będzie miejscem przeznaczonym do szerokorozumianych animacji. Obejmowała będzie rozległy teren zielony, na którym możliwe będzie podejmowanie różnych działań animacyjnych dla społeczności z różnych grup wiekowych: dzieci, dorosłych i seniorów oraz osób niepełnosprawnych. Prowadzona będzie mogła być tu joga, aerobik, pikniki, spotkania, spacer tematyczne. Strefa wyposażona zostanie również niezbędne elementy małej infrastruktury. W obrębie całego kompleksu zostanie zaprojektowany i wybudowany monitoring, ciąg ścieżek pieszych, miejsca parkingowe oraz zaprojektowane i wybudowane zostanie oświetlenie kompleksu.

4. E-bezpieczeństwo przestrzeni publicznej - budowa i rozbudowa monitoringu terenów objętych projektem tj. Zalewu Miejskiego w Parczewie oraz zagospodarowywanego centrum w Siemieniu.

Lp .	Działanie SZOP	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania EURO
1	11.2	Rozwój dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarze MOF Parczew	Gmina Parczew Gmina Siemień	1 452 009,00

SPIS MAP:

Mapa 1 – Miejski Obszar Funkcjonalny Parczew na tle województwa lubelskiego	7
Mapa 2 – Regionalne OSI na tle subregionów funkcjonalnych	15
Mapa 3 – OSI Polesie	17
Mapa 4 – Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Parczew	59
Mapa 5 – Obszary Strategicznej Interwencji w województwie lubelskim	63